Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 245 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 25 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1884 — (Ն. Տ.) 6 ՆՈՅԵՄԲԵՐ — 18 ՄՈՒՀԱՐՐԻՄ 1302

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ — 40 ՓԱՐԱ

ԳԱՅՄԱՆՆԵՐ

Ֆանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ. երկու անգամի համար 2 ղուրուշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կըլլայ։

Օրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն պէտք է ուղղել

«Առ խմբագրութիւն ԱՐԵՒԵԼՔ օրագրի»

ԹՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ. Գալաթիա, Նորատունկեան խան։

Իսկ գովառներէն հետեւեալ հասցէին՝

درسعادت خانده نورادونكيان غلطه ده

غزته‌سى اداره‌سنه

Les annonces sont reçues à l'EASTERN AGENCY, Karakeuy, Déirmén han

ԳԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Տարի	Համար	Տարեկան	դրամ հեան	արծաթ 200
»	»	Վեցամսեայ	»	» 100
»	»	Եռամսեայ	»	» 50
»	»	Հատով	»	» 1
Դուռտարաց	Համար	Տարեկան	»	» 240
»	»	Վեցամսեայ	»	» 120
»	»	Եռամսեայ	»	» 60
Օտար	Երկիրներ	Տարեկան	Ֆրանք	 56
»	»	Վեցամսեայ	»	 28

Դուրս գրկուած [illegible] գանձը խմբագրութեան վրայ է։

Ստանալու համար խմբագրատունը

ԻՍԱՔԸՆ ԷՖԷՆՍԻ

գործակալութեան մեռամբ, Քարաքէօյ, Տէյիրմէն խան։

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 25 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՏԵՂԱՊԱՀԻ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

Պատրիարքական խնդրոյ «փափուկ» վիճակին վրայ այսօր բան մը չունինք ըսելու։ Ընտրելի Տեղապահին անձին նկատմամբ ևս յառաջագոյն մեր գրածներուն վրայ բան մը աւելցնելու պէտք չենք տեսներ։ Բայց կ'ուզենք յատկապէս ուշադրութիւն հրաւիրել կարեւոր հանգամանքի մը վրայ, զոր պէտք է ունենայ Թուրքիոյ Հայոց առաջնիկայ Գրլուխը, Տեղապահ անունը կրէ այն թէ Պատրիարք։

Կ. Պոլսոյ Պատրիարքութիւնն այսօր նոյն վիճակի մէջ չէ ինչ որ էր 20–25 տարի առաջ։ Այն Ազգին կացութեան մէջ, որոյ Պետն է Պատրիարքն, և այն երկրին պայմանաց մէջ, ուր պաշտօն կը վարէ, այս քառորդ դարու միջոցին շատ փոխոխութիւնք տեղի ունեցած են։ Երկիրն յառաջ գացած է, Նոր քայլեր առած է քաղաքակրթութեան ճամբուն մէջ։ Ազգին մէջ ալ ուսեալ դաս մը գոյացած է, Նոր գաղափարներով տոգորուած։ Եւ եթէ՝ շատ մը նկատմամբ՝ ինչ որ քառորդ դար առաջ կը պատշաճէր այսօր ո՛չ եւս կը պատշաճի, բնական է մտածել թէ Թուրքիոյ Հայոց Պատրիարքէ մը ինչ հանգամանքներ որ կը պահանջուէին քառորդ դար առաջ, այսօր անոնք բաւական չեն կրնար համարուիլ։

Կ. Պոլիս կեդրոն է Թուրքիոյ Հայոց լուսաւորութեան։ Կ. Պոլսոյ Հայոց մէջ այսօր կը տեսնուի զարգացած քնկերութիւն մը, որ՝ Ռուսիոյ Հայոց բառով կը կոչուէ մեր ԻՆՏԵԼԼԻԳԵՆՏՍԻԱ. և յորմէ առաւել կամ նուազ կը բխին Թուրքիոյ Հայոց լուսաւորութեան միջոցները։ Պատրիարքը Պետն է ո՛չ միայն եկեղեցական դասուն, այլ և ամբողջ Հայ հասարակութեան, և այս հանգամանքով, ինչպէս հարկ է պահանջել որ եկեղեցականաց մէջ առաջնակարգ դիրք մը բռնէ՝ անոնց ակնածելի լինելու համար, նմանապէս հարկ անհրաժեշտ է որ՝ հայկական ուսեալ և զարգացեալ դասուն պատկառ ազդել կարենալու համար՝ ինքը ևս բաւական մշակեալ միտք մը և բարոյական բարձր արժանիք մ'ունենայ։

Ուր որ իշխանութիւնն յենած է գրաբար կամ գիրքերու վրայ, իշխանութեան Պետին մտային և բարոյական արժանիքի խնդիրն այնչափ ուղղակի չազդեր նոյն իսկ իշխանութեան զօրութեան ու ազդեցութեան վրայ։ Ինքնակալ մը, կուսակալ մը, զօրավար մը կրնայ միշտ իշխանութիւն ի գործ դնել, թէեւ օժտուած չլինի մտային և բարոյական գերազանց ձիրքերով։ Բայց Կ. Պոլսոյ Պատրիարքութիւնն էապէս բարոյական իշխանութիւն մ'է, և եթէ ինքնին, իւր ներքին արժանիքով, ակնածելի չկարենայ հանդիսանալ, արտաքին միջոցներով բնաւ չի կրնար։ Ցորչափ, հետեւապէս, Կ. Պոլսոյ Պատրիարք մը չէ օժտուած եկեղեցականէ մը պահանջուած ձիրքերով և վարք ու բարքով, չի կրնար պատկառ ներշնչել եկեղեցական դասուն, և ցորչափ չէ օժտուած ուսեալ և զարգացեալ Հայու մը ձիրքերով, չունենար կատարեալ իրաւունք աշխարհական մանաւանդ զարգացեալ դասուն համարման և ակնածանաց վրայ։

Քառորդ դար և աւելի առաջ այսպէս չէր անշուշտ։ Քաղաքակրթութեան աստիճանն այն ատեն աւելի խոնարհ էր Ազգին մէջ։ Ուսեալ մտային և բարոյական աւելի խոնարհ ձիրքեր ունեցող Պատրիարք մը կարող էր գոհացնել թէ՛ եկեղեցական և թէ՛ աշխարհական դասերն։

Այսօր ո՛չ մէկ ժողովուրդ, ո՛րչափ ալանչնչն, ինք իւր մէջ միայն չապրիր։ Ամենքն ալ ունին միջազգային կացութիւն մը, յարաբերական դիրք մը այլ ազգաց հետ որովք շրջապատեալ են։ Մեր Ազգ ևս յարաբերական դիրք մ'ունի թէ՛ տիրող Պետութեան և թէ՛ դրացի և շրջակայ ազգաց հետ։ Այս յարաբերական դիրք պարտականութիւն կը դնէ մեր վրայ՝ քստ կարի բարձր կրթութեամբ օժտեալ եկեղեցական մը կոչելու մեր Վարչութեան գլուխն։ Ազգի մը մտային և բարոյական մակարդակը կը չափուի Նորա Պետերուն մտային և բարոյական արժանեաց մակարդակէն։ Ակնարկ մը մօտաւոր և հեռաւոր ազգաց վիճակին վրայ, և շուտով կը համոզուինք այս ճշմարտութեան։

Կայ նաեւ ուրիշ նկատում մը, որ նոյն եզրակացութեան կը բերէ զմեզ։ Որչափ ալ տկար լինին մեր ազգային յառաջդիմութեան միջոցներն, յայտնի է թէ չենք կրնար ետ կենալ այս յառաջդիմութեան համար ջանքեր ընելէ։ Բարեկարգել մեր դպրոցներ, կրթել թէ՛ կղերն և թէ՛ ժողովրդեան զաւակները, բարւոքել նախակրթութեան պայմաններն, հայրապետել բարձրագոյն կրթութեան մը միջոցները, վերջապէս տակաւ բարձրացնել Թուրքիոյ հայ ժողովրդեան կրթական մակարդակը՝ Պատրիարքի մը գլխաւոր գործն է անշուշտ։ Բաղդատմամբ սոսկ յարաբերական խնդրոց, այս կարգի ներքին կենսական խնդիրք շատ աւելի պարտին զբաղեցնել Պատրիարքը։ Բայց ի՞նչպէս կարելի է կրթական այսպիսի աշխատութիւն մը պահանջել մեր Վարչութեան ապագայ Նախագահէն, եթէ ինքն իսկ ժամանակին ոգին ու ընթացքն ըմբռնող բարեկիրթ, ուսեալ և զարգացեալ եկեղեցական մը չլինի։

Ենթադրենք տակաւն թէ նոքա որք պաշտօն ունին ընտրել ապագայ Տեղապահը կամ Պատրիարքն՝ անտես ընեն այս զանազան նկատումներ, և բերեն դնեն Կ. Պոլսոյ Պատրիարքական Աթոռին վրայ եկեղեցական մը, որ մտային և բարոյական այս բարձր ձիրքերէ ո՛չ մին ունի։ Ի՞նչ կը լինի հետեւանքն։ —Յայտնի է թէ այդպիսի եկեղեցական մը, իբրեւ Դլուխ Թուրքիոյ Հայոց Կեդրոնական Վարչութեան, որ և է ազդեցութիւն չի կրնար ունենալ ո՛չ եկեղեցական, ո՛չ ալ, մանաւանդ, աշխարհական զարգացեալ դասուց վրայ։ Որպէս զի մարդ մը իւր լոկ բարոյական իշխանութեամբ տիրէ մեր վրայ, և ինքզինք սիրելի և ակնածելի ներկայացնէ մեզ, առաջին պայման է որ մեր վրայ բարոյական գերազանցութիւններ ունենայ, համահաւասար իւր վարած բարոյական իշխանութեան բարձրութեան։ Բայց առ, եթէ միտ չդրուի այս մտային և բարոյական գերազանցութեան պայմանին, և Տեղապահ կամ Պատրիարք նշանակուի ա՛յնպիսի եկեղեցական մը, որ ինքն իսկ զուրկ է փաքը ի՞շատ խնամեալ կրթութենէ մը, և 15–20 տարիներէ հետէ իւր խնամոց յանձնուած փոքր հօտի մը կրթութեան բնաւին չէ կրցած նպաստել, ո՞չ ապաքէն վերջնական հարուածը կը տրուի ազգային ներքին բարենորոգման ամեն ակնկալութեանց, և Պատրիարքութեան պատիւն ու արժանապատուութիւնը կը ստորնանայ բոլորովին։

Եւ պէտք է յիշել թէ, երբ կը պահանջենք իրրեւ էական պայման որ առաջնիկայ Տեղապահը կամ Պատրիարքն օժտուած լինի մտային և բարոյական բարձր ձիրքերով, ո՛չ այլ ինչ կը պահանջենք բայց եթէ ինչ որ՝ ներքին բարեշրջման օրէնքով մը՝ արդէն ի գործ դրուած է ցարդ։ Վերջին ժամանակներս, Կ. Պոլսոյ Պատրիարքական Աթոռին վրայ իրարու յաջորդող Պատրիարքաց իւրաքանչիւրն իւր նախորդէ աւելի խնամով կրթուած եկեղեցական մ'էր Պօղոս Պատրիարք իւր նախորդներէ աւելի հմուտ եկեղեցական մ'էր, Խրիմեան՝ քան զՊօղոս հմտագոյն էր, և Ներսէս Պատրիարք իւր նախորդէն աւելի բազմաճիւղ կրթութիւն մ'ունէր՝ շնորհիւ իւր լեզուագիտութեան։ Արդ, Կ. Պոլսոյ Աթոռին վրայ բերել դնել քան զՆերսէս նուազ կրթութիւն ունեցող եկեղեցական մը, պարզապէս նախատինք մը կը լինի Թուրքիոյ Հայոց մտային և բարոյական յառաջդիմութեան և հայ կղերին արժանապատուութեան։

Կը յուսանք թէ ամեն անկողմնակալ և յառաջդիմասէր ազգայինք քստ արժանւոյն կը գնահատեն մեր յարուցած խնդրոյն կարեւորութիւնն, և կը փափաքին մեզ պէս որ՝ «ոչ ոմն պայմանէն՝ նա՛եւ այս բարեկրթութեան պայմանաւ ընտրեալ եկեղեցական մը յաջորդէ հրաժարեալ Ներսէս Պատրիարքին։

Այս միւս պայմանաց վրայ յառաջագոյն առիթ ունեցանք խօսելու, և այսօր ո՛չ այլ ինչ կը մնայ մեզ բայց եթէ անգամ մ'ևս համոզմամբ պնդել ունոց բանաւորութեան և կարեւորութեան վրայ։ Այդ պայման մ'է, օրինակի համար, երբ կը պահանջենք որ ապագայ Տեղապահը կամ Պատրիարքն, ազգ մը վարելու փոքանութիւնն անձամբ ստացած լինելու համար, գաւառային պաշտօն վարած եկեղեցական մը լինի։ Բայց պէտք չէ կարծել թէ մեր այս պայման նոր կամ ինքնահնար պայման մ'է. զի կը տեսնենք թէ Կ. Պոլսոյ Պատրիարքներն ընդհանրապէս և ի մասնաւորի վերջին Պատրիարքաց ամենքն ալ գաւառային առաջնորդական պաշտօններ վարած եկեղեցականներ էին։ Այսպէս, Ներսէս, Խրիմեան, Իգնատիոս, Պօղոս, Սարգիս և Գէորգ Պատրիարքունք Առաջնորդութենէ եկած նստած են Կ. Պոլսոյ Աթոռին վրայ։ Այսպիսի բանաւոր և կարեւոր աւանդութիւնք իրրեւ օրէնքի մը ոյժն ունին, և հետեւապէս, երբ կը պահանջենք որ մեր ապագայ Տեղապահը կամ Պատրիարքն եւս Առաջնորդներէն առնուի, պարզապէս կը խնդրենք որ այս մասին գործադրուի Ազգին և իւր եկեղեցական դասուն շատ բանաւոր և դոյնելի մէկ աւանդութիւնը։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿ ՄԸ

ՍԸՐ ՄՈՎՍԷՍ ՄՈՆԴԷՖԻՈՐԻ

Հրէի մը անունն է այս։ Բայց միանգամայն մեծ մարդասիրի և մեծ ազգասիրի մը անունն է այս, որոյ հարիւրամեակն անցեալ շաբթու մէջ տօնուեցաւ երկրիս ամեն կողմերն ուր Հրեայ կայ, և այս առթիւ Հրէից զգացած ուրախութեան հաղորդակցեցան նաեւ շատ նշանաւոր Քրիստոնեայք, որք իրաւունք ունէին ոգանչանալու Իսրայէլի այս մեծանուն զաւակին ցոյց տուած մարդասիրական և ազգասիրական սքանչելի առաքինութեանց վրայ։

Սըր Մովսէս Մոնդէֆիորէի կեանքն ապացոյց մ'է թէ ի՛նչպէս քաղաքական կեանք չունեցող ազգաց մէջ եւս կրնան ի հանդէս գալ ազգասիրութեան և գիւղանութեան այնպիսի արարք, որք հիացում պատճառեն օտարազգեաց իսկ։

Իւր պատանեկութիւնը

Պ. Մովսէս 1784 հոկտ. 24ին ծնաւ Իտալիոյ Լէկորն քաղաքին մէջ, ուր իւր հայր գործով գնացած էր։ Քաղաքային և ազգային–կրօնական բաւական խնամեալ կրթութիւնէ մը [illegible] եղեալ էր։ Հրեայք չունին հոգեւոր հիերարքիայ մը, որ ազգի մը վարելու փոքանութիւնն անձամբ ստացած լինելու համար, գաւառային պաշտօն վարած եկեղեցական մը լինի։ Բայց պէտք չէ կարծել թէ մեր այս պայման նոր կամ ինքնահնար պայման մ'է. զի կը տեսնենք թէ Կ. Պոլսոյ Պատրիարքներն ընդհանրապէս և ի մասնաւորի վերջին Պատրիարքաց ամենքն ալ գաւառային առաջնորդական պաշտօններ վարած եկեղեցականներ էին։ Այսպէս, Ներսէս, Խրիմեան, Իգնատիոս, Պօղոս, Սարգիս և Գէորգ Պատրիարքունք Առաջնորդութենէ եկած նստած են Կ. Պոլսոյ Աթոռին վրայ։ Այսպիսի բանաւոր և կարեւոր աւանդութիւն մը չահած էր մեր ազգասէր գործերէ։

Յարաբերութիւնք Ռոշիլդի հետ

Բայց ինչ որ Մոնդէֆիորէ եղբարց յաջողութեան մեծագոյն չարժառիթ եղաւ, անոնց խնամութիւնն էր Ռոշիլդի գերդաստանին հետ։ Նաթան Մայէր Ռոշիլդ աշխարհի ամենէն սրամիտ և յանդուգն շահագէտն էր դարուս սկիզբը։ 1812 ին Պ. Մովսէս ամուսնացաւ Նաթան Ռոշիլդի քեռւոյն հետ, և Նեռ Ֆորդ փողոցին մէջ, որ Լոնտոնի հրեայ սեղանաւորաց կեդրոնատեղին է, իւր քեռնեկային տան մօտ տուն մը վարձեց։ Այսպէս բարեկամեցան։ և Պ. Մովսէս այժմեան Ռոշիլդներու հոր գործակցեցաւ իբրեւ Սակարանի (Պորսա) միջնորդ։ Նաբուլէոնեան պատերազմները շատ հաւանականութիւններ կ'ընծայէին դիւրին հարստութիւն մը կազմելու։ բայց ինչ որ այլոց համար հաւանականութիւն էր, ըստ ուղղութիւն մը կը դառնար Նեռ Ֆորդի հրեայ սեղանաւորաց համար։

Գործէ կը հեռանի

1825 ին Պ. Մովսէս նշանաւոր հարստութիւն մը դիպած էր։ Սովորական կեանց կէս ճամբան արդէն անցած լինելով, դի 41 տարեկան էր, և զաւակ չունենալով, մտածեց թէ չէ՞ կրնար ազատիլ դրամ շահելու հոգերէն ուզանքերէն։ Ինչպէս սովոր էր այսպիսի առթիներու մէջ, դարձաւ խորհուրդ հարցուց իւր սիրելի կնոջ, որ ըսաւ. «Փոհացիր Աստուծմէ, և բաւ համարէ զոր ինչ շահեցար»։ Այսպէս ալ ըրաւ։ Տարին ուր Պ. Մովսէս գործէ քաշուեցաւ, դրամական մեծ ուռնամներ կ'անցուներ Լոնտոնի հրապարակն, ուր երեւելի սեղանաւորներ կը սնակային. բայց հրեայ սեղանաւորք, ինչպէս նախորդ տարիներու մէջ, նաեւ այս անգամ ծայրի մը պէս դիմադրեցին փոթորկին և կանգուն մնացին։ Պ. Մովսէս Մոնդէֆիորէ չարունակեց սակայն քանի մ'ընկերութեանց նախագահի կամ տնօրէնի պաշտօնը։

Հանրային կեանք

1827ին Պ. Մ. Մոնդէֆիորէ իւր կրտսեր տղայ սլաս յսրաեաղչս։ դարձարձին, ոկսաւ ջերմ համակրութեամբ զբաղիլ իւր ազգն յուզող խնդրովք։ Հրեայք չուտ մը քաղաքային իրաւունքներէ զուրկ էին։ 1830 ին մեծ ազարակ մը գնեց Լոնտոնի հրեական մեծ արուարձանին՝ Ռամսկէյդի մօտ, և ուղղակի պատճառ եղաւ ըսելու այն իրաւաբանական խնդրոյ թէ, Հրեայք չեն կրնար անշարժ կալուած գնել Անգլիա։ Հինգ տարի յետոյ, ուրիշ երեւելի հրեայ մը իւր ազգակիցներու համար իրաւունք ստացած էր քաղաքային խորհրդականութեան, և Պ. Մովսէս ասկէ օգուտ քաղելով, խորհրդական ընտրեցաւ։ 1837 ին ի պաշտօնէ գնաց շնորհաւորել Թագուհին։

Արապէլա Տիսնէյ յատուկ գործ մ'ըրած էր իրեն ընդունիլ այն նշանաւոր օտարազգիներն, որք յոյժ արտակեդրոն երկիրներէ կուգային փարիզական զուարթ կենաց գաղտնիքը սովրելու։

Մեծ օթեւանաց հետ յարաբերութիւն ունենալով, երբոր ասիացի իշխան մը կամ միլիոնատէր օտարազգի մը Փարիզ հասնէր, իսկոյն կ'իմանար, և հրաւէր գրելով կը խնդրէր իւր հինգշաբթի աւուր գումարումները պատուել իւր ներկայութեամբ։

Այսպէս ահա իմանալով որ Պահուրի մեծափարթամ նապաստը շաբաթէ մ'ի վեր Փարիզ եկած էր, փութացեր էր բանալ անոր առջեւ իւր Հօսման պողոտայի պերճաշուք բնակարանին դռները։

Նապասն ալ պատասխանած լինելով թէ հաճութեամբ կ'ընդունէր հրաւէրն, Արապէլա իմաց տուեր էր իւր բաղմաթիւ բարեկամաց և գեղաշուք բարեկամուհեաց թէ, իւր յառաջիկայ երեկոյթին, հնդիկ վեհամտայլի մ'ազնիւ ընկերակցութիւնը պիտի ընծայէր իրենց։

Ոճրագատ ատենին մէջ այդ վեհամտայլ ամենուն աչքն իւր վրայ հրաւիրած լինելով, իւր ներկայութիւնն հարկաւ մեծ բաղմութիւն պիտի ձգէր Արապէլայի տունն։

Ընտրեալ բաղմութիւն մը, վասն զի տիկինը կիսաշխարհի նշանաւոր կանայքն և շնորհքով մարդիկ միայն կ'ընդունէր։

(Շարունակելի)

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼԵԻ

)(73)(

ՇՈՐՔԻՒՆԷ ՏԻՒ ՊՈՒԱՅՈՊԷ

ՊԱՐՈՆ ԼԸԲՈՔԻ ԾԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՊԱՐՈՆ ԼԸՔՈՔ ԿԸ ԳՈՐԾԷ

Ա.

Այդ կարեւոր գիւտին պատիւն իրաւամբ Բիէտուշի կը վերաբերէր։ Բայց այդ գործակալին արժանիքն ա՛յնչափ լինեալ յեռոյ, որ ոչ եւս խօսքը կրնար լինիլ։

Միւս կողմէ նա ալ ինքզինք ծածկելով հաստատեց իւր վրայ եղած կասկածն։

Ոտիկանութեան պաշտօնատունը գրեթէ աներկրայ եղած էր այժմ թէ նա նպաստած է խուլ–համին փախքուռեան, և զինքը կը փնտռէին որպէս զի բանտարկեն։

Ուստի ապահովութեան պէտք գործողութեան յաջողութիւնը բովանդակապէս Թոլպիաքի կը վերագրէր, որ մեծ եռանդով և կրքոտութեամբ օժանդակած էր քննիչ դատաւորին։

Նաեւ գոհ եղած էր այն չափաւորութենէն զոր Թոլպիաք ցոյց տուած էր հայր և որդի Լբքոքներուն նկատմամբ։

Թոլպիաք խորին յարգանք ցոյց տուած էր միշտ հայր Լբքոքի, և խնամով դգուշացած էր ամբաստանելէ զորդին։

Միւս կողմէ կարեւոր դիւտ մ'ըրած էր։

Նա խորհուրդ տուած էր հրատարակել լրագրաց մէջ թէ ով որ Արպալէթի փողոցի գաղտնիքը լուսաւորելու նպաստող դրութիւն մ'ունի իւր քով, ընդհանուր դատախազին դրկէ։

Այս հրատարակութիւն, յոյժ սովորական յԱնգլիա, և յոյժ անսովոր ի Ֆրանսա, պատուական արդիւնք մ'ունեցած էր։

Հետեւեալ օրը դատական պաշտօնատունն եկած էր Լուի Լբքոքի առ Մարի Ֆասթիթ գրած նամակն, որ ոճրագատ ատենին առջեւ կարդացուելով՝ զամբաստանեալն ի մահ դատապարտելու համար գրած էր երդուեալ դատաւորներն։

Համառօտ խօսելով, փայլուն ֆէյէրը մեծ յարգ ստացած էր դատական իշխանութեան առաջ, և առադատալիր կը սպանար դէպի հարստութիւն։

Մնաց որ, իւր անունն յիշուած չէր լրագրաց մէջ Լբքոքի դատաստանին առթիւ, ոչ ալ՝ ի վկայութիւն կոչուելով՝ ատեանին առջեւ եկած էր։

Ուստի իւր երկու սեռէ բարեկամք չէին դադրած կատարեալ ազնուական պարոն մը համարելէ զայն, որ ուրախ կեանք վարելէ զատ ուրիշ գործ չուներ։

Եւ ամբաստանելոյն դատապարտութիւնն անդրադ թողով զայն, իւր պարապոյ ժամերն զբօսանօք կ'անցուներ։

Իւր դրամական վիճակը կը ներէր իրեն յանձնել զբօսասէր ընկերութիւնները, վասն զի բաղում դրամ շահած էր Լոնտրայի մէջ իւր արհեստին շնորհիւ, և Փարիզի մէջ առաւել եւս շահելու վրայ էր։

Օ'Սիլիվանի ժառանգութիւնը բաւական էր հարստացնել զայն, որովհետեւ այդ տասնապատիկ միլիոնատէր սպային ժառանգք գտնելու պաշտօն ունէր, և երբոր գտնէր, ահագին գումար մը վարձ պիտի ստանար։

Այս յայտարարութիւնն ըրած էր ոստիկանութեան պաշտօնատան մէջ, ուր դնացած էր ինչ ինչ տեղեկութիւններ խնդրելու, զոր չէին կրցած տալ, բայց արտօնութիւն տուած էին իւր անձնական ջանքով հայթայթելու։

Այդ արտօնութենէ օգուտ քաղելով, ամեն առաւօտ այդ հռչակաւոր ժառանգութեան վերաբերեալ ծանօթութիւններ ու պարոնթայներ կը կրկոտէր իւր սենեկին մէջ։

Երբեմն ալ կը պատահէր որ քսան և չորս ժամ բացակայ կը դտնուէր իւր տունէն, և ծառայները չէին գիտեր թէ ո՛ւր կ'երթար։ Այս պարագայից մէջ, փոխանակ իւր կառքը գործածելու, հետի դուրս կ'ելնէր տունէն և հրապարակի կառքով կը վերադառնար։

Անշուշտ այս գրեթէ ծածուկ պրոտոյներուն նպատակն հետախուզութիւնք էին, զոր ամենամեծ դաղտնապահութեամբ կ'ուզէր կատարել։

Սակայն, ո՛չ Պուլոյն կ'երթար Տիկին Լբքոնթի տունն, ոչ ալ Օրլէանի երկաթուղին, ուր Բիէր Քամպրըմէր աքծանողի պաշտօն կը վարէր։

Թերեւս կը խորհէր թէ ժամանակն յարմար չէր գործի վերաբերեալ խօսք ընելու Լուի Լբքոքի նշանածին մօր հետ, և կը յիշէր որ աքծանողն անհաճոյ ընդունելութիւն մ'ըրած էր իրեն։

Հաւանաբար նաեւ Թերէզ և Քամպրըմէրի աղջիկը, փոքրիկ Մարթա, այն ժամանակ միայն իրաւունք ունէին Օ'Սիլիվանի հարստութիւնը ժառանգելու, երբ առաւել մերձաւոր ժառանգի մը մահն ապացուցուէր, և ահա այն մերձաւոր ժառանգն էր իւր վնասուածն։

Արդարև, Քամպրըմէր քանի մ'անգամ Պ. Թոլպիաքի տունը գնացած էր՝ երկաթուղւոյն վրայ թափած լուխները տիրոջն յանձնելու համար, բայց չէր կրցած տեսնել զՊ. Թոլպիաք։

Վերջապէս պարտաւորուեր էր տանը դռնապանին յանձնել ոսկիները, զորս իւր դստրիկը ժողված ժամանակ քիչ մնացեր էր որ ջախջախեր կառախմբէն։

Մինչնայարկի վայելչաշուք վարձակալն, ըստ երեւութին, չէր ուզեր պարզ գործաւոր մ'ընդունիլ իւր բնակարանին մէջ։

Իւր տեսակցել ուզած անձինք ընկերական ուրիշ դասակարգերու կը վերաբերէին. կենցաղասէրք, հարուստ և զբօսասէր օտարականք, նորաձեւութիւն սիրող օրիորդք, որք ամեն օր Պուլոյնի անտառը կ'երթան կառքով։

Մին մանաւանդ, որ նոր եկած էր Փարիզ, և որոյ պերճութիւնն արդէն մեծ համբաւ հանած էր։

Ունէր ազնիւ ձիեր, վայելչազգեստ ծառայներ, և դահլիճ մը, ուր ամեն աշխարհաց նշանաւոր մարդիկը կ'ընդունէր։

Պ. Թոլպիաք ալ կը ցանկորդէր անդ, և իրիկուն մը, Լուի Լբքոքի դատապարտութենէն քիչ ժամանակ յետոյ, երբոր հոն կը դտնուէր բաղմաթիւ ընկերութեան մը հետ, ոսկեճամուկ զգեստով ծառայ մը ներս մտնելով ծանոյց.

—Վանմայլ ձաֆէր, նապաստ Պահուրի։

Այս տարաշխարհիկ և տարօրէն անունն մեծ ազդեցութիւն ըրաւ Արապէլա Տիսնէյի հրաւիրելոց մէջ։ Այսպէս կը կոչուէր այն օտարականուհին, որոյ հրապուրիչ գեղն ու շնորհները կը հաչակէին միցմամբ բարձր ընկերութեանց ժամանակագիրը։

Ամեն աչերը դարձան դէպ յոյն ասիացի իշխանն, որ այնչափ չքեղապէս կը ծանուցուէր։

Կանայք դադրեցուցին վայրկեան մ'իրենց կարկաչն, և պաքարայի խաղն ընդմիջեցաւ... ոչ ընդ երկար։

Եւ արդարեւ նապասն արժանի էր ամենուն հայեացքն իւր վրայ հրաւիրելու։

Փառահեղ ծերունի մ'էր, հնդկական շքեղ հանդերձներով, որք մեսաքսով, ոսկւով և մինչեւ իսկ գոհարներով ծածկեալ էին։

Իւր ակնախտիղ կերպարանքը, ձիւնափայլ մօրուքը, մարմնոյն ձիթորակ գոյնն և սպիտակ ատամունքն իսկոյն գրաւեցին կիսաշխարհի իշխանուհեաց համակրութիւնն։

Այրերը նկատելով որ մեծ և հարուստ մարդ էր, երես չդարձուցին։

Իսկ տանտիրուհին փութանակի դիմաւորեց զայն և պատուասիրական խօսքերով շնորհակալութիւն յայտնեց, ընդունելուն համար իւր հրաւէրը զոր ուղղած էր իրեն առանց զինքը ճանչելու։

Հարստութիւն մը չահած էր մեսաքսի գործերէ։

Յարաբերութիւն Ռոշիլդի հետ

Բայց ինչ որ Մոնդէֆիորէ եղբարց յաջողութեան մեծագոյն չարժառիթ եղաւ, անոնց խնամութիւնն էր Ռոշիլդի գերդաստանին հետ։ Նաթան Մայէր Ռոշիլդ աշխարհի ամենէն սրամիտ և յանդուգն շահագէտն էր դարուս սկիզբը։ 1812 ին Պ. Մովսէս ամուսնացաւ Նաթան Ռոշիլդի քեռւոյն հետ, և Նեռ Ֆորդ փողոցին մէջ, որ Լոնտոնի հրեայ սեղանաւորաց կեդրոնատեղին է, իւր քեռնեկային տան մօտ տուն մը վարձեց։ Այսպէս բարեկամեցան։ և Պ. Մովսէս այժմեան Ռոշիլդներու հոր գործակցեցաւ իբրեւ Սակարանի (Պորսա) միջնորդ։ Նաբուլէոնեան պատերազմները շատ հաւանականութիւններ կ'ընծայէին դիւրին հարստութիւն մը կազմելու։ բայց ինչ որ այլոց համար հաւանականութիւն էր, ըստ ուղղութիւն մը կը դառնար Նեռ Ֆորդի հրեայ սեղանաւորաց համար։

Գործէ կը հեռանի

1825 ին Պ. Մովսէս նշանաւոր հարստութիւն մը դիպած էր։ Սովորական կեանց կէս ճամբան արդէն անցած լինելով, դի 41 տարեկան էր, և զաւակ չունենալով, մտածեց թէ չէ՞ կրնար ազատիլ դրամ շահելու հոգերէն ուզանքերէն։ Ինչպէս սովոր էր այսպիսի առթիներու մէջ, դարձաւ խորհուրդ հարցուց իւր սիրելի կնոջ, որ ըսաւ. «Փոհացիր Աստուծմէ, և բաւ համարէ զոր ինչ շահեցար»։ Այսպէս ալ ըրաւ։ Տարին ուր Պ. Մովսէս գործէ քաշուեցաւ, դրամական մեծ ռուռնամներ կ'անցուներ Լոնտոնի հրապարակն, ուր երեւելի սեղանաւորներ կը սնակային. բայց հրեայ սեղանաւորք, ինչպէս նախորդ տարիներու մէջ, նաեւ այս անգամ ծայրի մը պէս դիմադրեցին փոթորկին և կանգուն մնացին։ Պ. Մովսէս Մոնդէֆիորէ չարունակեց սակայն քանի մ'ընկերութեանց նախագահի կամ տնօրէնի պաշտօնը։

Հանրային կեանք

1827ին Պ. Մ. Մոնդէֆիորէ իւր կրտսեր տղայ սլաս յսրաեաղչս։ դարձարձին, ոկսաւ ջերմ համակրութեամբ զբաղիլ իւր ազգն յուզող խնդրովք։ Հրեայք չուտ մը քաղաքային իրաւունքներէ զուրկ էին։ 1830 ին մեծ ազարակ մը գնեց Լոնտոնի հրեական մեծ արուարձանին՝ Ռամսկէյդի մօտ, և ուղղակի պատճառ եղաւ ըսելու այն իրաւաբանական խնդրոյ թէ, Հրեայք չեն կրնար անշարժ կալուած գնել Անգլիա։ Հինգ տարի յետոյ, ուրիշ երեւելի հրեայ մը իւր ազգակիցներու համար իրաւունք ստացած էր քաղաքային խորհրդականութեան, և Պ. Մովսէս ասկէ օգուտ քաղելով, խորհրդական ընտրեցաւ։ 1837 ին ի պաշտօնէ գնաց շնորհաւորել Թագուհին։

Արապէլա Տիսնէյ յատուկ գործ մ'ըրած էր իրեն ընդունիլ այն նշանաւոր օտարազգիներն, որք յոյժ արտակեդրոն երկիրներէ կուգային փարիզական զուարթ կենաց գաղտնիքը սովրելու։

Մեծ օթեւանաց հետ յարաբերութիւն ունենալով, երբոր ասիացի իշխան մը կամ միլիոնատէր օտարազգի մը Փարիզ հասնէր, իսկոյն կ'իմանար, և հրաւէր գրելով կը խնդրէր իւր հինգշաբթի աւուր գումարումները պատուել իւր ներկայութեամբ։

Այսպէս ահա իմանալով որ Պահուրի մեծափարթամ նապաստը շաբաթէ մ'ի վեր Փարիզ եկած էր, փութացեր էր բանալ անոր առջեւ իւր Հօսման պողոտայի պերճաշուք բնակարանին դռները։

Նապասն ալ պատասխանած լինելով թէ հաճութեամբ կ'ընդունէր հրաւէրն, Արապէլա իմաց տուեր էր իւր բաղմաթիւ բարեկամաց և գեղաշուք բարեկամուհեաց թէ, իւր յառաջիկայ երեկոյթին, հնդիկ վեհամտայլի մ'ազնիւ ընկերակցութիւնը պիտի ընծայէր իրենց։

Ոճրագատ ատենին մէջ այդ վեհամտայլ ամենուն աչքն իւր վրայ հրաւիրած լինելով, իւր ներկայութիւնն հարկաւ մեծ բաղմութիւն պիտի ձգէր Արապէլայի տունն։

Ընտրեալ բաղմութիւն մը, վասն զի տիկինը կիսաշխարհի նշանաւոր կանայքն և շնորհքով մարդիկ միայն կ'ընդունէր։

(Շարունակելի)

հին՝ գահակալութեան առթիւ, և այս առթիւ Ն. Վեհափառութիւն սոպեստութեան ատիճան տուաւ Գ. Մովսէսի, զոր իւր աղայութեան ատեն ճանչած էր արդէն, քանիցս այցելած լինելով նորա գեղեցկաշէն տաղարակը։

Ուղեւորութիւն է Պաղեստին Լ. Կ. Պոլիս

1838 ին իւր կնոջ հետ նորէն այցելեց յերուսաղէմ։ Թէ յերոպա և թէ յԱսիա իւր ճամբուն վրայ քննեց բոլոր հրեայ հասարակութեանց վիճակը։ Ցնծագին ընդունելութիւն մը գտաւ ի Պաղեստին, ուր առանց կրօնի խտրութեան նպաստ բաշխեց ամեն տեսակ կարօտելոց։ Անգլիա վերադարձաւ հատորաւոր ծանօթութիւններ գանձած, որովք կը յուսար հրէական առանձին հասարակութիւն մը կազմակերպել ի Պաղեստին։ Բայց այլ և այլ պատճառներով, իւր այս յատակագիծ ի դերեւ ելաւ։

1840 ին, Եւրոպիոյ Հրեայք շատ յուզուեցան ի լուր այն ամբաստանութեան թէ քրիստոնեայ մանկանց արիւնը կը գործածեն Պասեքի բաղարջին համար։ Սուրիոյ քանի մը քաղաքաց մէջ ժողովուրդն Հրէից դէմ ոտք ելաւ, այն լրոյ վրայ թէ Դամասկոսի մէջ ապացուցուեր է այդպիսի կրօնային ոճիր մը։ Երբ այս դէպքերու լուրն հասաւ Անգլիա, Սըր Մովսէս առաջնակարգ դեր մը կատարեց՝ բանտարկեալ Հրէից ազատման համար աշխատելով։ Ուղղակի Կ. Պոլիս եկաւ, և Բ. Դրան մօտ ջանքեր ըրաւ, որք յաջողութեամբ պսակեցան։ Երբ Լոնտոն վերադարձաւ, եռանդագին ընդունելութիւն մը գտաւ իւր երախտապարտ հայրենակցաց կողմէ։ 1841 մարտ 8 ին գոհարանական աղօթքներ մատուցուեցան բոլոր սինակոկներու մէջ, և թէ Եւրոպիոյ թէ Ամերիկայի մէջ Հրեայք մեծ ինդութեամբ ծանեցին իրենց ազգային գործիչն յաջողութիւն։ Թագուհին այս առթիւ բարեհաճեցաւ զինանշան գործածելու արտօնութիւնը տալ Սըր Մովսէսի։

Պաշտօն է Բիւքրոսոսի և Մարոխ

Հրեայ հասարակութեան բարեկեցութեան վերաբերեալ զանազան խնդիրներ զբաղեցուցին զինք յաջորդ քանի մը տարուց մէջ։ 1846 ին Բեդլեհեմ գնաց, Ռուսիա բնակող իւր հայրենակցաց կրած հայածանքներուն համար դարման խնդրելու, և յաջող վախճանի մը բերաւ իւր այս ձեռնարկ։

Ռուսիոյ զանազան կողմերը բնակեալ հրեայ հասարակութեանց այցելութիւն մը տալէ յետոյ, Անգլիա վերադարձաւ, և իրեն հետ բերաւ այն լուր թէ Զարին Իւքրան՝ որ պատճառ տուած էր իւր ուղեւորութեան, եռ առնուած է։ Իբրեւ ուրիշ արդիւնք իւր ուղեւորութեան, կայսերական հրամանագիր մ'ելաւ, որ հող գնելու և արհեստական ընկերակցութեանց անդամակցելու արտօնութիւն կուտար Զարին հրեայ հպատակաց։ Ինպատահարաբար եղբարց իւր ըրած Զանից այս արդիւնքներեւս յոյժ գնահատեցաւ Անգլիոյ Հրէից և բարձրասցեան քաղաքագիտաց կողմէ։ Ուրախութեան հանդէսներ տեղի ունեցան, և Թագուհին վարձատրեց Սըր Մովսէսի մարդասիրական ձեռնարկները՝ Պարոնութեան տիտղոս տալով նմա։

Հրէից ազատագրութեան խնդիրը դարձեալ զբաղեցուց զինք յԻնգլիա։ 1862 ին մեծ վիշտ մը կրեց, կորուսանելով իւր կին, զիւր աչակից ու խորհրդական։ Տարի մը յետոյ լսեց Մարոք բնակեալ իւր ազգակցաց կրած հալածանքն, և յետ ինչ ինչ նախնական բանակցութեանց, ուխտուն տարեկան հասակին մէջ ուղեւորեցաւ ի Մարոք, և յաջողեցաւ Ֆէսի Սուլթանն ստանալ հրամանագիր մը, որ Հրէից և Քրիստոնէից կենաց և ընչից ապահովութիւն կուտայ։ Երբ Լոնտոն վերադարձաւ, Անգլիոյ և Եւրոպիոյ ամեն կողմերէն շնորհաւորական ուղերձներ տեղացին պատկառելի Պարոնին։ Լոնտոնի Քաղաքային Խորհուրդն ալ շնորհակալութիւն քուէարկեց յանուն Լոնտոնի քաղաքացւոց։

Իւր վերջին ուղեւորութիւնը

80 էն 90 տարեկան հասակին մէջ, Սըր Մովսէս տակաւին մեծ գործունէութիւն ցոյց կուտար իւր ազգակցաց շահերուն պաշտպանութեան մէջ։ Այս միջոցին գնաց Ռումանիա, քննելու Ռումանիոյ ստուարաթիւ հրեայ հասարակութեան վիճակը։ վերջերորդ անգամ այցելութիւն մը տուաւ Ս. Տեղեաց, և երկրորդ անգամ ուղեւորեցաւ ի Բեդբսպուրկ։ Անդ Զարն հաճեցաւ իւր ներկայութեան ընդունիլ զՍըր Մովսէս, և շատ նպաստաւոր յայտարարութիւններ ըրաւ Իւր հրէայ հպատակաց վիճակին նկատմամբ, որ առարկայ եղած էր պատկառելի Ծերունւոյն համակրանաց։

1874 յուլիսին, Սըր Մովսէս, ընայելով իւր ինանսուն ամայ, եօթներորդ անգամ ուղեւորեցաւ ի Պաղեստին։ Երուսաղէմ մտնելուն, մեծ ուրախութեան ցոյցերով ընդունուեցաւ։ Քառասուն օր մնաց սուրբ քաղաքին մէջ, շատ մանրամասն քննութիւններ ընելով երկրին հրեայ բնակչաց վիճակին վրայ։ Իւր մէկ մի ուղեւորութիւն բարեգործական տեսակի արարքով նը-շանաւոր կը հանդիսանար։

Նոյն միջոցին հրաժարեցաւ իւր հասարակութեան Երեսփոխանական խորհրդին նախագահի պաշտօնէն, յորում թանկագին ծառայութիւններ մատուցած էր։ Խորհուրդը բոլոր հրեայ հասարակութենէն 12,000 անգլ. ոսկի հանգանակութեամբ հայթայթեց, Սըր Մովսէսի հանրային ծառայութեանց և բարձր արժանեաց համար իրրեւ ցոյց մը ազգային շնորհակալութեան։ Սըր Մովսէսի վերադարձաց համար, սոյն գումարը գործածուեցաւ Ս. Տեղեաց հրեայ ժողովրդեան վիճակին բարւոքման։ Ի Պաղեստին հոդագործ գաղթականներ հաստատեցան, և արդէն հաստատեալ գաղթականաց նպաստներ և փոխառութիւնք եղան՝ հող գնելու և բնակարան շինելու։ Այսպէս ընկերցն եղաւ շինութեան հրէական գեղեցիկ արուարձանի մը Երուսաղէմի մօտ։

1875 ին Երուսաղէմէն վերադառնալով, քաջուած կեանք մը վարեց իւր ադարակի մէջ։ Հակառակ իւր ծերութեան, իւր տիրտ և միտք նոյնչափ նը-ւիրեալ կը մնան բարեգործութեան և բարեպաշտութեան, որչափ երբ կը վայելէր կենաց բոլոր կորովը։ Տակաւին 4 տարի առաջ, կանոնաւորապէս կը յաճախէր սինակոկա, և այժմ ամեն օր կը կարդայ որոշեալ աղօթքներն, և կը բռնէ հրէից գլխաւոր ծոմերը թէև իւր ազգակիցք, իրենց անպաշտպան կացութեան պատճառաւ, միշտ առաջին առաջիկայն եղած են իւր բարեգործութեանց, բայց ուրիշ ազգեր ալ յոյժ օգտուած են իւր առատաձեռնութիւններէ։ Ամեն անգամ որ Անգլիոյ մէջ հանգանակութիւն մը բացուէր որ և է լաւ գործի մ'ի նպաստ, Սըր Մովսէսի անունը կը տեսնուէր նը-վիրատուաց գլուխը։ Հայաստանի սովերոյ համար ալ 100 անգլ. ոսկի տրուաւ։ Դումարներ նուիրած է եկեղեցական հաստատութեանց, դպրոցական սինակոկներու։ Անկիրեան կղերի արժանաւոր անդամք շատ անգամ օգնութիւն գտած են իրմէ։ Հոնդուրեալ Աբքեպիսկոպոսն Բէնդրպրոքի յաճախ կ'այցելէր Սըր Մոնդէֆիորէի, և անոր նիւթական և բարոյական աջակցութիւնը կը ստանար իւր բազմաթիւ բարեգործական ձեռնարկութեանց մէջ։ Ուստի, թէեւ հրեայ և ջերմ ազգասէր, Սըր Մոնդէֆիորէ միանգամայն կատարեալ մարդասէր մ'է։

Իւր արդէն կեանք

Սըր Մովսէս, թէեւ հարիւրամեայ, քաջառողջ է տակաւին և շատ զուարթ ու հիւրասէր։ Մտային կարողութիւններն ամբողջովին պահած է։ Առաջուան չափ ուշադրութիւն կը նուիրէ հանրային գործոց, և ամեն օր կը կարդայ գիրքեր, օրագրեր և հանդէսներ։ Կը տեսնէ իւր անուանի գերեզմանը բոլոր նախկիններն։ Այս օրերս իւր քարտուղարներէ միոյն եռամեայ պաշտօնաժամը լրացած լինելով, պատկառելի ծերունին սուր յիշողութեան գարմանալի օրինակ մը տուաւ, այդ իրողութիւնն յիշեցնելով քարտուղարին, որուն ըսաւ. «Եթէ կ'ուզէք, երեք տարւոյ համար եւս կը նորոգենք ձեր պայմանագիրը»։

Եթէ իւր երկարակեցութեան գաղտնիքն հարցուի, Սըր Մովսէս անշուշտ պիտի կրնէ Ֆրանսացի բնախօսի մը պատուէրը. «Մայրաց եղուելենէ զգուշանալ յամենայնի. յարգել հին սովորութիւնները. շնչել մաքուր օդ. իւր խառնուածքին համաձայն սնունդ ստանալ. փախչիլ դեղերէ և բժիշկներէ, մարմին հանգարտ պահել ըստ կարի, միտքն՝ զոհ և ուրախ, միտքն ալ զուարթ։»

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ինչպէս ծանուցած էինք, երէկ թէ՛ Քաղաքական և թէ՛ Խառն ժողով դումարեցաւ։

Քաղաքական ժողովոյ տնօրինութեանց կարգէն՝ են հետեւեալք։

1. —Ժողովն ուշադրութեան առեր է գաւառներէն եկած քանի մը գրեր, որովք ծանուցուած է թէ տեղական իշխանութիւնք ոկսած են կրթական տուրք հաւաքել Հայերէն ալ։

2. —Գաղթ-գիւղի և Դընալը կըզղուոյ թաղական խորհրդոց հրաժարականներն ընդունելով՝ նոր ընտրութեանց հրահանգ ղրկուեր է։

3. —Հարկ համարուեր է դադարեցնել Պալատու առժամանակեայ թաղական խորհուրդն, և նոր ընտրութեան հրահանգ ղրկել։

Սակայն Խառն ժողովոյ տնօրինութեանց վրայ բնաւ տեղեկութիւն չը տարուեցաւ։ Մեզ մասնաւորապէս ծանութիւն առնք, թէ Խառն ժողովն երկու ժամուս չափ զբաղեր է Պարիարքական տեղապահի, կամ լաւ ևս է ըսել՝ Պարիարքական հրաժարականի խնդրոյ, և դեռ երեկ կարգացուեր են յատենի ժողովոյն Ամեն. Ս. Պարիարք Հօր կողմանէ առ Բ. Դուռն և առ Ազգային ժողովն ուղղելի հրաժարագրոյ պատճէնք, և այսօր կամ վաղը պիտի սատարգրէ Նորին Բարձր. Սբր. բաղնութիւնը։ Մեզ մասնաւորապէս ծանօթութիւն առնք նաեւ, թէ եկեղեցական և աշխարհական ժողովականաց ոմանք բաւական ծանր դիտողութիւններ ըրեր են՝ անցեալ չորեքշաբթի Բաղաքական ժողով չգումարուելուն, և Պատրիարքական հրաժարականի խնդրոյն պարագայից գաղտնի պահուելուն համար։

Ինչպէս ծանուցած էինք, Բարերդի հրաժարեալ Առաջնորդ Ց. Ամբրոսիոս վարդապետ երէկ Խառն ժողովոյ ներկայացեր, և ի Ռուսաստան ըրած հանդանակութեանն համար, որոյ մանրամասն հաշիւն տալու հրաւիրեալ էր, ըսեր է թէ հանգանակութեան հաշիւն Սինոդին տուած է՝ Ս. Էջմիածնէն իւրեն յանձնուած ժապաւիներեալ տոմարաւ, և նուիրատուաց ցուցակներն հետզհետէ հրատարակած է Տփղիսի լրագրաց միջոցաւ, իսկ ծախուց մանրամասն հաշիւն Բարերդի առաջնորդարանի մէջ իւր սենեակն էր, որ ի բացակայութեան իւր բացուեցաւ և բոլոր դէպքն գաղցուեցան։ Ց. Ամբրոսիոս վարդապետ զայս ըսելով՝ Մշակի թերթի մը մատուցեր է, յորում նուիրատուաց ցուցակ մը կայ եղեր։ Իսկ ժողովն գոհացուցիչ և բաւական չհամարելով այս ծանօթութիւնն, հարկ համարեր է՝ Ս. Էջմիածնէն ուղղ ժապաւիներեալ տոմարը կամ նորա վաւերացեալ օրինակն, և ծախուց հաշիւն ալ տեսնելու համար պէտք եղած տնօրինութիւն ընել։

Ղալաթիոյ թաղային վերջին կազմակերպութեան դէմ առ ազգային Վարչութիւնն բողոքոյ հանրագիր մատուցանողներուն՝ թաղեցի, և ազգային տուրք վճարած լինելն ու չլինելը քննելու պաշտօն ունեցող Ցտեսչական խորհրդականաց Գրագրչարթի երկրորդ անգամ Ղալաթիոյ Թաղական խորհրդարանը գային, բայց փոխանակ հանրագրին ստորագրողաց ներկայանալու, նոցա կոչմանէ քանի մը անձիք իրեն պատգամաւորութիւն՝ գացեր առաջ կեր են թէ հանրագրին ստորագրողաց մէջ եթէ ազգային տուրք չվճարող կայ՝ պատրաստ է հաստատելու, թէ՝ երբ ազգային տրոց հաւաքիչք գացեր և մերժուեր են, և թէ՝ ի՛նչ իրաւամբ և օրինօք կուզուի քննել հանրագրին ստորագրողաց թաղեցի լինելն կամ չլինելը, քանի որ Ազգային Ժողովն որոշած է, որ Ղալաթիա յատուկ թաղական խորհուրդ ունենայ, և ընտրութեան մասնակցին Ղալաթիա բնակեալ պանդուխտ ազգայինք ևս, ինչպէս ուրիշ անգամ՝ ըստ որոշման ժողովոյն թաղական խորհուրդ ընտրուած է մասնակցութեամբ պանդուխտ ազգայնոց։ Բնիկ խորհրդականք մեկներ են այս առարկութեանց վրայ։

Ազգային ժողովոյ ԺԳրդ նիստը տեղի պիտի ունենայ ամսոյս 26 ին Ուրբաթ օրն ի Ս. Լուսաւորիչ Եկեղեցի Ղալաթիոյ։

Առեւանը պիտի բացուի առաւօտեան ժամը 3 ին և դոցուի 6 ին։

Հրաւիրեալ են Ազգային Երեսփոխանք իրենց ազգասիրական պարտականութիւնը կատարելու փութալ։

Մնամ աղօթարար
Ի դիմաց Ս. Պատրիարք Հօր
Փոխանորդ Նորին

24 Հոկտ. 1884 (ԴՆԷ)

ՕՐԱԿԱՐԳ

Ա. Առենական գործողութիւնք։
Բ. Խնդիր Երեսփոխանութեան Թադէոս էֆէնտի Պէկեանի։ (Շարունակութիւն վիճաբանութեան)։
Գ. Ընտրութիւն Եւմնոյ Ցանձնախմբի Ազգային Ժողովոյ։
Դ. Ընտրութիւն Դ. Առենադպրի Ազգային Ժողովոյ։

Բ. Առենադպիր
ՅԱԿՈԲ ՊՕՇՆԱԿԵԱՆ

Ա. Զ Դ

Ս. Փրկչի Ազգային Հիւանդանոցի համար մի յիմարապահ և մի յիմարապահուհի պէտք լինելով, փափաքողք պարտին դիմել ի Դրասենեակն Հոգաբարձութեան, ի Մեծ Նոր-Խան թիւ 49։

Աւելորդ չէ ըսել թէ՝ սոյն պաշտօնեներն ընդունողք գոհացուցիչ ամսական պիտի ստանան։

Կ. Պոլիս 24 Հոկտ. 1884

Ռուսիոյ Վեհ. Զարէն Օգոստ. Սուլթանին ընծայեալ պատուանշանին մատուցման հանդէսը կատարուեցաւ Երէկ։ Նորին Վեհափառութեան թիկնապահապետ Մէհմէտ փաշա և արտաքին գործոց պաշտօնատան արարողապետ Իպրահիմ պէյ, դեսպանատունը գնացին, դեսպանին և նորա պարագայից համար կայսերական կառքեր հետ ունենալով, և պատա բերին դեսպանն ու դեսպանականներն։ Վսեմ. Պ. Նելիտոֆ Նորին կայսերական Վեհափառութեան մատոյց պատուանշանը՝ Զարին ինքնագիր նամակ։ Այս ընդունելութեան ներկայ էին Մեծ Եպարքոսն, զինուորական և արտաքին գործոց նախարարք և այլք։ Օգոստ. Սուլթանը մեծարանօք ընդունեց դեսպանը, և դեսպանն ու դեսպանականք միւնոյն հանգիսի վերադարձան։

Երէկ նախարարաց ժողով չգումարեցաւ այս առթիւ։

Իւսքիւպի կառավարիչ կարգեցաւ Այտընի նախորդ կառավարիչ Նէճիպ փաշա, Ռումելի-Պէյլէրպէյլիի ատիճանաւ։

Երրորդ ատիճանի Մէճիտիէ պատուանշան՝ Մոսկուայի կեդրոնական պարտիզի նախորդ վերատեսուչ Պ. Զէլֆիաթօֆի, և նոյն պարտիզին թունական ճիւղի տեսուչ Պ. Թաշօֆի։

Հանրային կրթութեան նախարար Մուսթաֆա փաշա երէկ Օգոստ. Սուլթանին ներկայացաւ ի շնորհակալութիւն իրեն ընծայեալ պատուանշանին համար, և ապա Մեծ Եպարքոսին։

Տրապիզոնի ու Կարսոյ եւմնական քննիչ Եուսուֆ Զիա էֆէնտի Տրապիզոն հասնելով՝ նախ քան զամենայն սկսեր է քննել Տրապիզոնի կուսակալին և Զիւրիւք-Սուլի Սլի փաշայի մէջ վերելած հաշուական խնդիրն։

Կրսուի, թէ արքունի փողերանոցին մէջ կոխուած մանր դրամներն կը փոխանակուին 20 ղրշնոց արծաթ մէճիտիէի հետ՝ յիշեալ փողերանոցէն, առանց ո՛ր և է տարբերութեան, մինչդեռ՝ ինչպէս յայտնի է՝ դրամափոխք մանաւանդ վերջին ժամանակներս 100 ին 7–8 տարբերութեամբ կը փոխանակեն։

Պիրէոնի օսմանեան հիւպատոս Հասիպ պէյ՝ որ ժամանակէ մը հետէ մայրաքաղաքս կը գտնուէր, ուղղուեցաւ ի պաշտօնատեղին։

Էքսբրէս կիմանայ թէ ֆրանսական դեսպան Նօայլի Մարգիզն հինգ ամսուան արձակուրդ ստացած է իւր կառավարութենէն, և ի մօտոյ Ֆրանսա պիտի ուղեւորի տիկնոջն ու որդւոյն հետ։

Ֆրանսական դեսպան, դեսպանուհին և բոլոր պարագայք թողլով Թարապիոյ ամարանոցը, Բերայի դեսպանատունը փոխադրեցան երէկ։

Ցունաց Պատրիարքարանի Սինոդի անդամց կիսոյն տեղ նորոգ ընտրութիւն կատարուած է եկեղեցական տական կարգաւ և ընտրուած են, Կիզիքօնի, Ամասիոյ, Տէպրէի, Փիլադեղֆիոյ, Մօկլէնօի, և Լիթիէնսի մետրապոլիտք։ Նորընտիր անդամց հրաւէր զրկուած է Կ. Պոլիս գալ փութալ, իսկ եթէ իրենց թեմին վերաբերեալ պատճառաւ մը չկրնան հեռանալ իրենց աթոռէն, պիտի զեկուցանեն և ուրիշներպիտի ընտրուին։ Ներկայընտրութեանցմէջ ուշադրութիւն դրաւած է սա պարագայ թէ նորընտիր Պատրիարքն չէ ուզած ի գործ դնել իւր այն իրաւունք, որով ի պաշտօնէ երեք անդամ կընտրէ, ինչպէս ըրած էր իւր նախորդն։

Հակառակ Ֆէնէրի խառն ժողովոյ նախորդ նստի մէջ եղած յայտարարութեանց, այժմ որոշուած է որ Սինոդն հրաժարեալ անդամը չպատեն իրենց յաջորդին դալստեան, և նոյն իսկ Պատրիարքին հաւանութեամբ չը կարենան մնալ ի Կ. Պոլիս, ինչպէս կը տրամադրէ կանոնն։ Մինչ ցգալուստ նորընտիր անդամց, Սինոդն օրինական թիւ ունի իւր նիստերը կանոնաւորապէս շարունակելու համար։ Ամասիոյ մետրապոլիտն արդէն Պոլիս կը գտնուի և Կիպրոսի մետրապոլիտն ալ հեռագրաւ հրաւիրուած է։ Միւս անդամներէն Հէրակլէի, Եանեայի, Էնկիւրիի, Վիդէի և Հալէպի մետրապոլիտք իրենց պաշտօնին վրայ պիտի մընան մինչեւ մարտ 25։

Հրաժարեալ անդամներէն Եփեսոսի և Նիկոմիդիոյ մետրապոլիտք իրենց հրաժեշտը մատուցած են Պատրիարքին։

Ֆէնէրի Պատրիարքարանի խառն ժողովոյ նոր անդամց ընտրութիւնը պիտի կատարուի յառաջիկայ կիրակէ։

Տիկին Էտէլպերկ անուանի երգչուհին նախընթաց օրը կայսերական պալատն հրաւիրուելով, պատիւ ունեցաւ Օգոստ. Սուլթանին ներկայութեան երգել։ Ն. Վեհափառութիւն ախորժանօք մտիկ ըրաւ զՏիկին Էտէլպերկ և իւր գոհունակութիւնն յայտնելով, գեղեցիկ նուէր մը տուաւ անոր այս առթիւ։

Արքունի նաւարանը մինչեւ 15–20 օր կը լրացնէ Համիտիէ անուն զրահաւորին շինութիւնն, որոյ համար ժամանակէ մը հետէ մեծ փոյթ կայ։

Գերմանական դեսպանատան առաջին քարտուղարն երէկ Սելանիկի ճանապարհաւ մայրաքաղաքս եկաւ։

Եւմնական քննչաց օգնականաց համար վիճակարկութիւն եղաւ երէկ եւմտից պաշտօնատան մէջ։ Պօլսոյ եւմնական քննչի օգնական եղաւ Սելանիկի վեց աննդղակի տրոց նախորդ համարակալ Իսմայիլ Բայիզի էֆէնտի։

Ցունաստանի թագաւորը Փրկչի Խաչի պատուանշանն ընծայ ղրկեր է առ Պ. Պէլիս տնօրէն Մանթիէօս Օրինթալ լրագրոյ։

Կրթական նախարարութեան նախկին պաշտօնատարներէն Արիսթօքլէս էֆէնտի Պոլսոյ գեղարուեստից վարժարանին պատմութեան ուսուցիչ կարգուեր է։

Սդամտուլ կրսէ թէ շնորհիւ Ֆրանսական դեսպանին միջնորդութեան և Հռովմէական Հայոց Պատրիարք Գեր. Ազարեան Սրբազանի՝ Չանից, Բ Դուռն հաւաներ է՝ Թրակիոյ պուլկարաց պապական փոխանորդ Ցանչեալ պաշտօնատէր զՍ. Միքայէլ Բէյթ-օֆի և Մակեդոնիոյ պուլկարաց փոխանորդ զՍ. Ղազար Մլատենօֆ և առաջնորդական Պէրաթ տալ նոցա։

Բ. Դրան կողմէ Ադրիանուպոլսոյ և Սելանիկի կուսակալաց ուղղեալ գիր մը սոյն որոշումն հաղորդած լինելով, նորընտիր նուիրակք կուսակալաց այցելութեան գնացեր են, ընկերակցութեամբ բազմաթիւ Հռովմէական կղերականաց և երեւելեաց, և մեծ պատուով ընդունուեր են Կուսակալք յանձներ են նոցա այն պաշտօնական կնիքը զոր պարտին գործածել։ Բրօքանատայի ժողովն այս առթիւ չնորհակալութիւն մատուցեր է Հայ Հռովմէական Պատրիարքարանին։

Գոհութեամբ կ'իմանամք թէ Ադրիանուպոլսոյ երկրագործական նախկին քննիչ Սրամ էֆէնտի, որ վերջերս Նոյն պաշտօնով Իզմիր պիտի կոչուէր, առեւտրական նախարարի խորհրդականին մասնագէտ օգնական անուանուեր է։

Ուրուկուայի (Հարաւային Ամերիկա) հանրապետութեան կողմէ Մատրիտի և Լիզպոնի դեսպան կարգեալ Պ. Էնրիքօ Բըպլի մի քանի օրէ հետէ մայրաքաղաքս կը գտնուի։ Պ. Բըպլի, թէպէտ տակաւին երիտասարդ, սակայն իւր երկրին ամենէն աւելի աղդեցիկ անձերէն մին է և գրական կարեւոր գործերով ալ համբաւ ստացած։ Պ. Բըպլիի կընկերանան իւր քարտուղարն և զինուորական սպայ մը։

Պերթրամ էֆէնտի որ Ռէժիի մէկ ճիւղին տնօրէն անուանուած է, պիտի շարունակէ մաքսատան վերատեսչութեան խորհրդականի պաշտօնը, ցընտրութիւն իւր յաջորդին։ Նմանապէս իւր նոր պաշտօնի գրէսին անցնելէն յետոյ, Պերթրամ էֆէնտի ըստ առաջնոյն պիտի աշխատակցի առեւտրական գանձագրոց և մաքսային սակագնոց քննիչ յանձնաժողովներուն։

Եւմնական նախարարութիւնը չբաղարերական մ'ուղղելով կառավարական բոլոր պաշտօնատանց և վարչութեանց, կը պատուիրէ որ այսուհետև իրենց վարչութեանց ընթացիկ ծախուց չյատկացնեն հասոյթներն, առանց կանխաւ Եւմնոյ պաշտօնատան հաւանութիւնն ստանալու։ Շրջաբերականը կը յանձնար որպէս որ պաշտօնատունք ամեն ամսոյ 25 ին եւմնական նախարարութեան ուղղեն իրենց մնացուկին մէջ գտնուած դումարին ճիշդ հաշուեցոյցն և հրամանի սպասեն այդ դրամէն ծախուց գործածելու համար։

Յոսէֆի էֆէնտի Ծանի որ Եւրոպիոյ դիմաւոր քաղաքները գնացած էր դիտական ուսումնասիրութիւններ ընելու համար, և այցելած է ի մէջ այլոց Գերմանիոյ, Աւստրիոյ և Զուիցերիոյ երեւելի քիմիական գործարաններն, Պոլիս վերադարձաւ։ Հայտնի պէրկի լրագիր մը կըսէ թէ Յօքթօր Ծանի այցելութիւն տուած է Գերմանացի հռչակաւոր քիմիագէտ Յօքթ. Պրիւմէնի, որոյ աշակերտն է։ Յեղաբկան մի քանի թերթեր կը ծանուցանեն նաև թէ հայազգի քիմիագէտն Զուիցերիոյ մէջ Գերմանացի օրիորդի մը նշանուեր է։

Տակաւին ո՛չ ոք ընտրուած է Կ. Պոլսոյ պուլկարական գործակատարութեան պաշտօնին, և ոչն պաշտօնը փոխանորդաբար կը վարէ Պ. Կէնօվիչ։

Թէև վերջին ժամանակներս այլ և այլ ընտրելեաց անուններ յիշուեցան, սակայն, Ֆար իւր մասնաւոր տեղեկութեանց վրայ յենլով, կըսէ թէ անհիմն էին այս առթիւ եղած զրոյցներն։ Եւ կը յարէ թէ Կ. Պոլսոյ պուլկարական գործակատարի մ'անուանումն, որ Բ. Դրան և Պուլկար կառավարութեան միջև առկախ խնդրոյ մը կերպարանքն ստացած է, չպիտի կրնայ կատարուիլ Պուլկարիոյ ազգային ժողովոյ վճռմանէն, այսինքն մէկ ամէ առաջ։ Յայտ-ժամ միայն Պուլկար նախարարութիւնը պիտի կրնայ նոր ընտրելի մը ներկայիլ կայս. կառավարութեան հաւանութեան։

Անգլիոյ դեսպանատունն յառաջիկայ շաբթու մէջ Թարապիոյ ամարանոցէն Բերա պիտի փոխադրուի։

Կայսերական բժշկական վարժարանի տնօրէնութիւնն 280 օսմ. ոսկւոյ գումար մը յատկացուցած է վարժարանին մէջ գիտական գրեանց թանգարանի մը հաստատութեան համար։

Ոչխարաց և տասանորդի տրոց վերատեսչութեան հաշիւները քննուած ժամանակ 73,000 ղրուշի բաց մը նշմարուելով, գանձապետը՝ Ֆուատ պէյ ոստիկանութեան պաշտօնատունը ղրկուած էր։ Անդ Ֆուատ պէյ հարցաքննուելով, կը յայտնէ թէ տակն իւր քովն է, և բանտ կը դրուի։ Միւս կողմէ ոստիկանք նորա տունը կը խուզարկեն և տորնայարկը թաղուած կը գտնեն թիթեղեայ տուփ մը ուր 9 ոսկի և 16,000 ղրուշի փոխանակագիր մը կար։ Ասոր վրայ, հարցաքննութիւնք աւելի խստութեամբ առաջ կը տարուին և դանձապետն խոհանոցին մէկ անկիւնն ամանի մը մէջ 455 ոսկի կը գտնուի։ Անհաւատարիմ պաշտօնեայն զայս իմանալով, խոստովանած է թէ 45 ոսկւոյ և 1000 մէճիտի գումար մ'ալ ծախսած է։ Ֆուատ պէյ ի մօտոյ պիտի դատուի ոստիկանութեան առեւին առջեւ։

Ցունաց Ս. Պատրիարքը Ղուզղունճուգ գնաց ի փոխադարձ այցելութիւն Բարունապետին Հրէից։

Իզմիրի մէջ, նախընթաց օրն, ուժգին գետնաշարժ մ'եղեր է, բայց բարերաղդաբար առանց օ՛ր և է վնասու։

Բերայի պատժական տեսանն աւարտեր է այն խումբ մը մարդոց գատը՝ որք ութ ամիս առաջ Հերբակալուելով ամբաստանուած էին իբր դրամանենգ և կեղծարարներ։ Նոցա եր Պոլիս Սամ-պէյքի կողմէ խան մը։ Ձերբակալեալներէն վեցին յանցաւորութիւնը հաստատուելով, դատապարտուեր են, նոցա երկու ընկերներն ալ ի բացակայութեան։ իսկ մնացեալ ութ անձինք ազատ թողուեր են, վասն զի անոնց վրայ ծանուցեալ ամբաստանութիւնն չէ հաստատուեր։

Շիրքէթի-Խայրիյէ, կըսէ Թէրճէմանը–Հագիգաթ, հետզհետէ իւր չարչարանքը կը սատկացնէ Իւսկիւտարի ժողովրդեան վրայ, և մանաւանդ վերջին չորեքնաւուն ուղեւորաց համար այս չարչարանքը մինչեւ իսկ վտանգաւոր լինելու ատիճան կը հասնի։ Ըստ արժանւոյն խելամուտ լինելու համար, թէ օ՞րպիսի ծանր վտանգի մէջ կը գտնուին ժամը 12 1/2 էն կամուրջէն եղեռղ, և ժամը 1 ին հազիւ հազ Իւսկիւտար հասնող չորեքնաւուն ուղեւորք, պէտք է գտնուիլ նոյն չորեքնաւուն մէջ։

Նոր վիճակարկութեան զինուորներէն մէկը՝ զինուորական ծառայութենէ ազատ մնալու դիտմամբ, աջ ձեռքին մատները կտրել սկսեր է, բայց ցաւէն չէ կրցեր ամբողջացնել հատման գործն, և տեսնելով՝ սպարապետութեան հիւանդանոցը փոխադրուեր է, ուր բժիշկք ստիպուեր են կտրել մատներն՝ ձեռքը բժշկելու համար։

ՆԵՐԲԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ռուսիոյ Վեհ. Զարէն Օգոստ. Սուլթանին ընծայեալ պատուանշանին մատուցման հանդէսը կատարուեցաւ Երէկ։ Նորին Վեհափառութեան թիկնապահապետ Մէհմէտ փաշա և արտաքին գործոց պաշտօնատան արարողապետ Իպրահիմ պէյ, դեսպանատունը գնացին, դեսպանին և նորա պարագայից համար կայսերական կառքեր հետ ունենալով, և պատա բերին դեսպանն ու դեսպանականներն։ Վսեմ. Պ. Նելիտոֆ Նորին կայսերական Վեհափառութեան մատոյց պատուանշանը՝ Զարին ինքնագիր նամակ։ Այս ընդունելութեան ներկայ էին Մեծ Եպարքոսն, զինուորական և արտաքին գործոց նախարարք և այլք։ Օգոստ. Սուլթանը մեծարանօք ընդունեց դեսպանը, և դեսպանն ու դեսպանականք միւնոյն հանդիսի վերադարձան։

Երէկ նախարարաց ժողով չգումարեցաւ այս առթիւ։

Իւսքիւպի կառավարիչ կարգեցաւ Այտընի նախորդ կառավարիչ Նէճիպ փաշա, Ռումելի-Պէյլէրպէյլիի ատիճանաւ։

Երրորդ ատիճանի Մէճիտիէ պատուանշան՝ Մոսկուայի կեդրոնական պարտիզի նախորդ վերատեսուչ Պ. Զէլֆիաթօֆի, և նոյն պարտիզին թունական ճիւղի տեսուչ Պ. Թաշօֆի։

Հանրային կրթութեան նախարար Մուսթաֆա փաշա երէկ Օգոստ. Սուլթանին ներկայացաւ ի շնորհակալութիւն իրեն ընծայեալ պատուանշանին համար, և ապա Մեծ Եպարքոսին։

Տրապիզոնի ու Կարսոյ եւմնական քննիչ Եուսուֆ Զիա էֆէնտի Տրապիզոն հասնելով՝ նախ քան զամենայն սկսեր է քննել Տրապիզոնի կուսակալին և Զիւրիւք-Սուլի Սլի փաշայի մէջ վերելած հաշուական խնդիրն։

Կրսուի, թէ արքունի փողերանոցին մէջ կոխուած մանր դրամներն կը փոխանակուին 20 ղրշնոց արծաթ մէճիտիէի հետ՝ յիշեալ փողերանոցէն, առանց ո՛ր և է տարբերութեան, մինչդեռ՝ ինչպէս յայտնի է՝ դրամափոխք մանաւանդ վերջին ժամանակներս 100 ին 7–8 տարբերութեամբ կը փոխանակեն։

Պիրէոնի օսմանեան հիւպատոս Հասիպ պէյ՝ որ ժամանակէ մը հետէ մայրաքաղաքս կը գտնուէր, ուղղուեցաւ ի պաշտօնատեղին։

Էքսբրէս կիմանայ թէ ֆրանսական դեսպան Նօայլի Մարգիզն հինգ ամսուան արձակուրդ ստացած է իւր կառավարութենէն, և ի մօտոյ Ֆրանսա պիտի ուղեւորի տիկնոջն ու որդւոյն հետ։

Ֆրանսական դեսպան, դեսպանուհին և բոլոր պարագայք թողլով Թարապիոյ ամարանոցը, Բերայի դեսպանատունը փոխադրեցան երէկ։

Ցունաց Պատրիարքարանի Սինոդի անդամց կիսոյն տեղ նորոդ ընտրութիւն կատարուած է եկեղեցական տական կարգաւ և ընտրուած են, Կիզիքօնի, Ամասիոյ, Տէպրէի, Փիլադեղֆիոյ, Մօկլէնօի, և Լիթիէնսի մետրապոլիտք։ Նորընտիր անդամց հրաւէր զրկուած է Կ. Պոլիս գալ փութալ, իսկ եթէ իրենց թեմին վերաբերեալ պատճառաւ մը չկրնան հեռանալ իրենց աթոռէն, պիտի զեկուցանեն և ուրիշներպիտի ընտրուին։ Ներկայընտրութեանցմէջ ուշադրութիւն դրաւած է ս

Իշխիտի կառավարիչ Սէյրէթ էֆէնտի՝ որ աւազակաց հետամուտ եղած էր անձամբ, դիպուածով ձիէն ինկեր է, և քիչմն ու արտեւանունքն բաւական ծանր վիրաւորուեր են։

Բերայի թաղապետութիւնն սկսեր է վերցնել ապա տանց պատուհանաց առջև գտնուած թաղարներն, որոց յուր տրուած ժամանակ յաճախ կը թրջին անցորդք, և մերթ թաղարներ թաւալգլոր ինկալով անցորդաց գլխուն՝ կը վնասեն նոցա։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

(Ա յս օրուան)

ԱՅԱՆՆՍ ՀԱՎԱՍ

ՈՒԻԼՀԷԼՄ ԿԱՅՍՐ

Պերլին, 5 Նոյեմբեր

Ուիլհէլմ կայսր բոլորովին ապաքինեցաւ անկման մը հետեւանքէն, որ արդէն ծանր բան մը չէր։

ՄԻԱՑԵԱԼ–ՆԱՀԱՆԳ

Լոնտոն, 5 Նոյեմբեր

Նիւ–Եորք կը հեռագրուի առ Թայմզ թէ Գ. Քիվիէնտի ընտրութիւնն հաւանական կ'երեւի։

Նիւ–Եորք 5 Նոյեմ.

Գ. Պլէյնի ընտրութիւնն ստոյգ կ'երևի։ Ոռբլա և Նիւ–Եորք Հերալտ կը կարծեն թէ Գ. Քիվիէնտ նախագահ պիտի ընտրուի։ Իսկ Թրիպիւն կը կարծէ թէ Գ. Պլէյն պիտի ընտրուի։

ՖՐԱՆՖՈ–ՉԻՆԱԿԱՆ ՊՈՏԵՐԱԶՄ

Փարիզ, 5 Նոյ.

5000 զօրք պիտի զրկուին Թոնքին։

ՊԵԼՃԻԱ

Պրուսէլ, 5 Նոյմ.

Գ. տը Պորքերալ կ. Պոլսոյ պելճիական դեսպան անուանեցաւ։ Կ. Պոլսոյ արդի դեսպան Գ. Պարթոլէնտ տը Ֆոսլէրդ Պէլկրատի դեսպան անուանեցաւ։

ՌՈՒԵՐԱՆ Ի ՖՐԱՆՍԱ

Փարիզ, 5 Նոյմ. եր.

Այսօր 6 հոգի մեռան քոլերայէ ի Նանթ։

ՌՈՒԵՐԱՆ Ի ՃԷՋԱՅԻՐ

Ալժէ, 5 Նոյմ. եր.

Այսօր 6 հոգի մեռան քոլերայէ յՕրան։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 25 Հոկտեմբեր

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՅ

3 ամիս Լոնտրայի վրայ	(պանքայի)	110
3 » »	(վճռելիք)	109 3/4
3 » Բարի, ի »	(պանքայի)	22 90
» » »	(վճռելիք)	22 97 1/2

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԻՒԹՂԹՈՅ

Օսմանեան Քօնսոլիտ

Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ (Գ. Կ.) գՀԿ։		9 1/2
Պօրսային գոցուելէն վերջը	» »	9 1
Բերայի մէջ	» »	9 2 1/2
Առաւօտուն բացուեցաւ	» »	9 2
Բարձրագոյն գին	» »	9 2
Նուազագոյն	» »	9 1/2
Կէս օրին	» »	9 1/2
Իւնիֆիտ Եգիպտական		74 35
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ		74 30
Բերայի մէջ		74 20
Այս առտու բացուեցաւ		74 12 1/2
Կէս օրին		74 12 1/2
Հէվալեսիզ		20
Բէօր գօնսոլիտէ		—
» իւնիֆիէի		—
Փոխառութիւն 1863 (Գ. Կ.)	ֆր.	73
» 1865 »	»	57 50
» 1869 »	»	50
» 1873 »	»	44 50
Պոն տիւ Թրէզոր	Անգլ. Լ.	21
Բանկէրի երկաթուղի	ֆր.	45 125
Ծպիկասեան տը Բրիսթրէ	»	—
Բամնեթուղթ Լաւրիսի	»	78

ԲԱՆԿԵՏՈՒՄՈՒԹ

Սօսիէթէ ժէնէրալ	Անգլ. Լ.	3 32
Քրէտի ժէնէրալ (Գ. Կ.)	Օսմ. Լ.	7 2
Պանք տը Գոնա	»	5 30
Սօս. Շանժ է վիլէօր	Օսմ. Լ.	3 22
Թրամուէյ	» »	282 1/2

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՅ

Օսմանեան ոսկի	դրշ.	100
20 ֆրանկնոց	»	37 39
Անգլիական ոսկի	»	110 14
Բօլ իմբերիալ	»	90 14
Քրիմէից	»	51 20
Ռուպլի թղթադրամ	»	3 87
» արծաթ	»	39 30
Ֆիորին	»	9 —
Մէճ. արծ. (տարբ.)	»	107 37
Վէցնոց	»	103 5
Հինգնոց	»	103 10
Մէթալիք	»	99 20
Պրինձ	»	300
Թղթադրամ	»	3000

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 5 Նոյեմբեր ժամ 3 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. քոնսոլիտ գոցուեցաւ		100 1/2
Օսմ. բացուեցաւ		8 1/4
» » գոցուեցաւ		8 1/4
Օսմ. փոխառութիւն 1865		11 3/8
» » 1869		10
» » 1871		69 3/4
» » 1872		20
» » 1873		8 7/8
Փոխառութիւն 1877		82 3/4
Պանք Օթոման		13 1/4
Ռուսական փոխառ. 73 (գ. կ.)		95
Եգիպտական միացեալ (իւնիֆիէ)		65 1/8
» առանձն. (բրիվիլէժիէ)		87 3/8
Տոյրա Պանիէ		63
Տօմանիալ (փոխառ. Թօչիլը)		90 1/4
Հունգարական պարտատոմսերի 1877		102 3/8
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ		—

Վիէննա, 5 Նոյեմբեր ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ		122 10
Օսմանեան երկաթուղի		22

Բարիզ, 5 Նոյեմ. ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթի 4 1/2 %-ոց		108 20
» » 3 %-ոց		78 80
Օսմանեան քօնսոլիտ բացուեցաւ		8 40
» » գոցու. (գ. կ.)		8 35
» » 1865		55
» » 1869		50
» » 1873		44
Օսմանեան երկաթուղի		46
» Բանկէրի բամնեթուղթ		522 50
Պանք Օթոման		585
Գրէտի Լիոնէ		526 25
» Ֆոնսիէ		1300
Բամնեսոմն Լիոնի (գուբ. կոր.)		1237 50
Սուէզի ջրանցք		1920
Ռուսական 5 %-ոց 1877ի		99 3/8
Իտալական Ռանթ		96 90
Եգիպտական միացեալ գոց		341 25
Սպանիական (արտաքին)		59 1/2
Բրիօրիթէ Թիւրք		383 75
5 % Հելլենական		365
Զէք Լոնտրայի վրայ		25 26

ԲԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

Նոյեմբեր 5 ժ. 10, վ. 30

Ֆրանս. Ռանթ, 4 1/2 %-ոց		108 23 3/4
Օսմանեան »		8 35
Եգիպտական միացեալ		341 25

ՄԵՏԵՈՐԱԲԱՆԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱԿ

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԱՆ Ի ԲԵՐԼԻՆ

6 Նոյեմբեր (Ն. Տ.)

	ժ.	վ.
Ծագումն արեգական (Առաւելագոյն)	3	39
Մուտք » »	4	48
Կէս օր (Մէջին ժամով) 11 ժ. 43 վ.	47	ե.
Կէս օր (ժամ ըստ Տաճկաց)	7	5
Ծագումն Լուսնի (Առաւելագոյն)	ե. 08	0
Մուտք » »	Ա. 9	44

Երեւումն Լուսնի Վ. Ք. Նոյեմբեր 11ին

Առաւօտեան ժամ 3ին

Ծանրաչափ (Ցօլու երես)	767	8
Ջերմնչափ	8	8
Նուազագոյն աստիճան	7	9
Բարձրագոյն »	10	3
Խոնաւութիւն %	89	
Բարձրութիւն անձրեւի 36 ժամու. միջոցին		
Հաղարդաձեւերը	6	

Ուղղութիւն հողմոյ.—Հիւսիս յոյժ տկար։

ՆՈԵՄԲԵՐ 5Ի ՎԻՃԱԿԸ

Ծանրաչափը թեթեւ կերպով իջած է ի Մէջերկրական. հողմ ընդհանրապէս տկար է Սկագիական և ի Մէջերկրական. հիւսիսային տկար հով յԱբշիսպազոս և Տարտանել և յՕտէսա։

Բարձրանութիւնը 10 աստիճան է ի Փարիզ, 7 յՕտէսա, և զերծէն մէկ աստիճան վար ի Բեռլրսպուրգ։

ՆԱՄԱԿ Ա.Ռ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

«Արեւելք»ի 237 թիւ թերթերուն Ազգային լրոց շարքին մէջ Կրօնական Պատգամաւորի ժողովոյ մէկ որոշումն հրատարակեր էիք թէ «Ժողովն լսելով որ Պուքրէշի Տ. Միքայել քահանայն փաներ է Մայրաքաղաքէս, որոշեց հեռագրել առ Հոգաբարձութիւն Պուքրէշի, թէ Տ. Միքայէլ այդը եկա՞ւ, թէ կախակայեալ է նա ի քահանայագործութենէ ետ»։

Կրօնական ժողովոյ այս ամապարանքին հարկ չի կար, վասն զի ես ոչ քանան էի որ փախչէի, և ոչ ալ վերադարձս փախչելու ձեւին ենթարկուած էր։ Վեց ամիս ընտանիքս անխնամ ձգելով Պօլիս դեգերեցայ Կրօնական ժողովոյ կալքին դէմ չկենալու համար. տուած յուսալից խոստումներուն հակառակ ես Պօլիս թափառական և զաւակներս Պուքրէշէ թշուառ և անօթի մնացին, ընտանեացս անհանդուրժելի վիճակը գերեզք յուսահատութեան գահավէժը մղեց և քիչ մնաց որ Հայոց եկեղեցական պատմութիւնը պիտի մրոտէր ժողովական Սուրբ Հայց միակողմանի խաղաղասիրական շնորհիւ։

Կրօնական ժողովոյ իմ վերադարձիս նը-կատմամբ ասկէ յառաջ միամտաբար ըրած որոշումը որչափ որ կարճատես էր և որչափ որ գործադրութիւնը անհնար, սակայն ես որպէս եկեղեցական պաշտօնեայ կամայ-կամայ հնազանդեցայ, և վեց ամիս շարունակ համբերելով տեսայ որ իմ խոնարհութիւնս ոչ միայն ապարդիւն այլ և աղետաբեր հետեւանքներու առիթ պիտի ըլլայ։ այս անդարմանելի չարեաց առաջքն առնելու համար քանիցս յիշեալ ժողովոյ Գերապատիւ Ատենապետ Սրբազանին բերանացի յայտնեցի որ ա՛լ չպիտի կրնամ Պօլիս կենալ ու պիտի վերադառնամ ի Պուքրէշ, բացատրելով միանգամայն հարկադրիչ պատճառներն, յորոց ստիպեալ էի անհրաժեշտ կերպով մեկնիլ Պօլիսէն ու երթալով Պուքրէշ կարգադրել զանոնք։ բայց և այնպէս անտարբեր դտայ զՆորին Սրբազնութիւնն, և եթէ վեց տարի ալ Պօլիս կենայի դարձեալ Կրօնական ժողովոյ անկարող պիտի գտնայի իմ իրաւունքներս տեղը բերելու մասին, և պիտի փութացնէի թէ՛ ինձ և թէ՛ ընտանեացս սպառնացող յատուկեանական կործանումս։ ուստի որոշեցի դառնալ ի Պուքրէշ ի կարգադրութիւն այն կենսական խնդրոց՝ յորոց կախեալ կայ թէ՛ իմ և թէ՛ զաւկրներուս ապագայն։

Այս անհրաժեշտ պարտուցս կատարումը որ ինձ համար նուիրական է և ամէն ողջախոհ դատողութեանց առջեւ իրաւացի, կը զարմանամ թէ ի՞նչպէս իմ կամայակցութեանս առիթ կ'ըլլայ, և չեմ կրնար ըմբռնել թէ Կրօնական Պատգամաւորի ժողովին ի՞նչ դիտմամբ այսչափ կը հալածէ դիս տարապարտուց, որ եթէ արդարասէր առեան մը քննութեան ենթարկէ բնաւ պատճառ մը չպիտի կրնայ դտնալ։

Խմբագիր Տէ՛ր, ասանք յայտնելով միանդամայն կը յայտարարեմ թէ ես ամէն ժամանակ պատրաստ եմ դալ ի Պօլիս երբ կանչէ դիս ժողովը, սա պայմանաւ միայն որ ես դարձեալ ընդ վայր չդեգերիմ ի Պոլիս և զաւկրներս հոս անօթութեան ճիրանը չմատնուին, որոնց ի Տաճկաստան դաղթելը անհնարին ըլլալը կանխաւ ի Պատրիարքարան ծանուցած է իրենց կողմանէ. այս խնդիր դիւրաւ կը լուծուի, եթէ իմ արդար պահանջներս ամբողջապէս ձեռք բերուին։

20 Հոկտ. 1884 Աղօթարար

Պուքրէշտ Մէ+ոյել ֆէնդ. Յովհաննէսեան

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷ ՔԱՂՈՒԱԾ

ՎԱՆ

9 Հոկտեմբեր.— Պ. Դաղանճեան, որ ձերբակալուած էր Պէրտանի հրացանով ճանաչուելուն պատճառաւ, տակաւին բանտն է և ո՛չէ արտաքին յարաբերութենէ դրկուած։ Իր թուղթերուն մէջէն դտնուեցան 77–78ին գրուած մի քանի թղթակցութիւնք որք թէպէտ այն ժամանակի սովորական ոճովը գրուած են, բայց և այնպէս կարեւորութիւն ստացան պաշտօնական ակմբոց մէջ։ Ոմանք կը կարծէին թէ դուցէ դանուին այնպիսի թուղթեր ինչպէս դտնուեցաւ ի Կարին, բայց այս կարծիքն բոլորովին անհիմն էր ինչպէս նաև տեսնուեցաւ հետաղօտութեանց արդիւնքէն։

Պ. Խաչատուր Ներէնց, որ բանտարկուած էր Պ. Դաղանճեանի հետ միասին, իբր եղբայր հրացան ծախող Պ. Ներէնցին արձակուեցաւ բանտէն 70 ոսկւոյ երաշխաւորութեամբ։ Նոյնպէս ազատ թողուցին 30 ոսկւոյ երաշխաւորութեամբ ուրիշ տղայ մ'ալ որ Պ. Դաղանճեանի հետ բանտարկուած էր։ Այսու հանդերձ Պ. Դաղանճեանի խնդիրը թեթեւցնելու նշան մը դեռ չտեսնուիր։

Այն երեք վանեցի ուղևորներն որք Թիֆլիզէն ատ վերադառնալու առթիւ Պայազիտի մէջ ձերբակալուած էին, այս տեղ բերուեցան։ Թէպէտ և կասկած կար թէ այն ուղևորներու սքնուկները Պերտանի հրացաններ կը պարունակեն, բայց սնուկները բացուելով ոչինչ դտնուեցաւ մէջը։ Ուղևորներն, որք ռուսահպատակ էին, Վան հասած օրերին արձակուեցան Պ. Կամնարականի միջնորդութեամբ։

ԹՈՒՐԲԵՐԴ

9 Հոկտեմբեր.— Տեղւոյս զօրաբաժնի հրամանատար Հիւսէյին փաշա պատուոյ և անձնականութեան դպչող կարդ մը ծանր խօսքեր ըսած լինելով Գեր. Բագրատունի Պետրոս վարդապետին, այս վերջինն այժմ պատուոյ դատ բացած է Ն. Վսեմութեան դէմ, իրողութիւնն հեռագրելով անմիջապէս Վեհ. Կայսեր և Սպարապետութեան։ Տակաւին ո՛ր և է պատասխան չէ ընդունած։

Պատմենք թէ ինչպէս ծագումն առած է այդ խնդիր։

Պետրոս վարդապետ չատ տարիներէ ի վեր Հաճի Իզզէթ փաշայի ի Խարբերդ ունեցած կալուածոց մէկ մասին վրայ բարեկամաբար Տեսուչի եւ Մատակարարի պաշտօն կը վարէր հաւատարմաբար ծառայելով և ամէն առթիւ կալուածատիրոջ գոհունակութիւնը վայելելու արժանաւոր դրից մէջ դտնուելով։

Վերջերս Հիւսէյին փաշա Սեւերէկի կողմերէն հանող մաս մը հեծելազօր տեղաւորելու համար Իզզէթ փաշայի մէկ կալքը կ'ուզէ Պետրոս վարդապետէն, որմէ թէեւ կ'ընդունի իսկ պէտք եղած հաւանութիւնն այդ տեղին յանձման համար, սակայն բոլորովին անպդպատեղով մը Հիւսէյին փաշա կ'անարդէ զվարդապետն մեծ դայրութիւնով։ Ն. Գերապատուութիւն ոչինչ կ'արտասանէ այդ անարգանաց դէմ, այլ չափազանց յուզուած և վշտացած այդ յախուռն վարմունքէն՝ հեռագրով իր պատիւը թէ՛ իբր քաղաքացի և թէ՛ իբր եկեղեցական արդարակորով Վեհապետին բարեսրտութեան կը յանձնէ։

Այս դէպք պատճառ կը լինի որ Առաջնորդ Սրբազան եւս այժմ բոլորովին դադրեցուցած է իւր յարաբերութիւններն Հիւսէյին փաշայի հետ։

(Թէև Գեր. Պետրոս վարդապետի հեռագրոց պատճէններն հաղորդուած են մեզ, սակայն հարկ չենք համարիր հրատարակել Ե. Խ.)։

ԲԱՂԷՇ

11 Հոկտեմբեր.— Գրած էի ձեզ թէ քաղաքիս ազգային Գաւառական Վարչութիւնը ձեռնարկած է վարժարան մը բանալ Խնդրակատար Ս. Աստուածածնայ վանուց մէջ, և թէ այդ վանուց 270 ոսկւոյ պարտքը վճարելու համար հանդանակութեան ձեռնարկուած է։

Այժմ այդ վարժարանին բացումը գրեթէ բոլորովին ապահովուած է, վասն զի նորադոյն քննութեանց հաւմամբ, Ս. Աստուածածնայ վանքն 120 լիրայի եկամուտ ունի չուվալի կալուածներէ, եկամուտ՝ որ հեղհեղէ կ'ուսեցնայ, 50 լիրա տարեկան վարձք ի Փարղանտ գիւղ ունեցած հողերէն, 30 լիրա արդիւնք ուխտաւորաց նուէրներէ գոյացած։ Բաց աստի ունի հարիւր ոչխար, կով, լծու կենդանիք, և տարին առ նուազն 4–600 դրիւ ցորեն ու դարի կ'ստանայ իւր արտերէն։ Այսքան հաստատութիւն է կառավարել վարժարան մը այնպիսի տեղ մ'ուր հային օխան 20 փարայ և իւղին լիտրն 25 փարա է։ Վառելիքը փայտն արդէն ձրի է, զի վանքն ունի անտառներ։

—Քաղաքիս մօտ Ցատկոյ դաշտին մէջ դտնուած Մոճկոնեսի վանքն՝ նորհիւ առաջնորդական տեղապահ Գեր. Մեսրոպի հօր՝ ուսեալ դասատու մ'ուղեցաւ որ չրջակայ գիւղերէն 20ի չափ աշակերտներ կ'ուսուցանէ։ Դասատուի վարձքը վանքէն կը վճարուի։

ՍԵԲԱՍՏԻԱ

13 Հոկտեմբեր.— Քաղաքիս Վսեմ. կուսակալ Ռիֆաթ փաշա, որ մի քանի ամիսէ ի վեր Սեբաստիայէն դէպ Օրտու ձգուած կառուցոյ շինութեան անձամբ հսկելու համար բացակայ կը դտնուէր, ամսոյս 8ին քաղաքս վերադարձաւ։ Տեղական Պելէտիէի ժողովն ի պատիւ և ի ցոյց երախտագիտութեան առ Ն. Վսեմութիւն, որ կարողացած էր յաջողապէս աւարտել այս երկրորդ կառուցոյ շինութիւնն ևս, փութացած էր քաղաքիս Գրլավուզ թաղի կողմն կանգնել մի յաղթական կամար, զարդարեալ գոմերզգոյն ծաղկօք, երմներանգ դրօշակօք և բարեմաղթական տախտակներով, գրուած վասն անգին կենաց Վեհ. Սուլթանին և Ն. Վսեմութեան։ Ներկայ էին յոգնախուռն բազմութիւն, բարձրաստիճան պաշտօնատարք, ազգային և օտար երեւելիս, մեր Ս. Առաջնորդն, յունական կղերն, Տաճկաց Բիւշոյէտ վարժարանաց և մեր ազգային դպրոցաց աշակերտք՝ որոնք կամարին երկու կողմն կարգաւ չարուած կերգէին։ Հայ աշակերտաց կողմէ մի ուղերձ արուեցաւ Ն. Վսեմութեան՝ երբ հոն պատրաստուած վրանի մէջ կը հանդչէր, զոր հաճութեամբ ընդունեց։ Յետ փոքր ինչ հանդստանալ՝ երբ Ն. Վսեմութիւն ճանրայ եկաւ, մինչ իւր ապարան ժամանելն չարունակ նուագածութիւններ կ'ըլլային։ Գիշերն ևս հրախաղութիւնք եղան։ Ն. Վսեմութեան մեծագործութեանց մին պիտի լինի նաև տեղւոյս կառավարական քարուկիր և բարձրաչէն ապարանն՝ որոյ շինութիւնն ընդ հուպ կ'աւարտի։

— Անկից մի քանի շաբաթ յառաջ Սերաստիա վերադարձաւ նաև մեր հայրենակից Տ. Թէոդոր Դարեդին էֆէնտի Սիւնի, որ քանի տարիներ յառաջ Աչնթապի Գոլէճի մէջ բժշկական դասախօսութիւն ընելէն յետոյ, Ատանա անցած և հոն ևս բաւական ատեն մնալով մեծ հռչակ հանած էր։ Տոքթոր Սիւնի՝ իւր ուսմունքն Ամերիկայի մէջ կատարելագործած և առաջին կարգի մրցանակ ու վկայագիր ստացած է։ Տ. Թէոդոր Սիւնի մասնագէտ է մանաւանդ աչքի հիւանդութեան։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի

Նիւ–Եորք, 13 հոկտեմ. 1884

Նախագահական երկու ուրիշ ընտրելեաց վրայ խօսելէ առաջ, քանի մը իրողութիւններ պատմեմ։

Օհայօ նահանգին մէջ քուէարկութիւն կայ այսօր։ Նահանգին կառավարիչն Լայլը ընորելու են։ Ընտրութեան օրն ամէն ոք որ քուէ տալու է, իւր փողոցին անկիւնն երթալուն քանի մը անձինք կը շրջապատեն զինքն և ամէնքն ալ իրենց պէտքին թղթեր կուզեն տալ։ Այսոցմէ ոմանք Հանրապետականաց ընտրելոյն անունն տպեալ թղթեր ունին, միւսները զանազան կուսակցութեանց, բայց ամէն այն անկիւն ուր Հանրապետականք փոքրիկ խրճիթ մը կանգնած են այս թղթոց ցրման համար, հոն անպատճառ Ռամկավարականք ևս հատ մը ունին, մինչդեռ միւս կուսակցութեանց քուէ տալ ուզողը երբեմն քանի մը փողոցներ քայլելու է իւր ուզած թուղթը գտնելու համար։ Արդ, երբ Հանրապետականն մը իւր ձեռքը ակամայս գրուած թղթերուն մէջէն իւր կուսակցութեան ընտրելոյն անունն պարունակողը գտնէ՝ կը տանի զայն նոյն ժամուն քուէատուփը կը ձգէ։ Քանի որ այս այսպէս է՝ Ռամկավարականք Հանրապետականաց ընտրելոյն անունը սեւ գրերով բաւական թղթերու վրայ տպագրեր են այնպիսի քիմիական բաղադրութեամբ մը որ մինչեւ քուէից հաւաքման և քուէատուփերուն բացման միջոցին անհետանալով՝ տակէն, կարմիր գրերով, Ռամկավարականաց ընտրելոյն անունն երեւան կելնէ։ Այնպէս որ երբ մի ոք իւր քուէն առաւօտուն Հանրապետականի մը տուի ըսելով տուն կը վերադառնայ, երեկոյին քուէատուփը մինչեւ որ բացուի Ռամկավարականի մը տուած կըլլայ։ Տեսնենք թէ երբ այս պատմութիւնը հաստատութիւն գտնէ և հեղինակներն գտնուին, ի՞նչ պատիժ կրելու են։

Գրրեթէ ամէն գիւղեր և երբեմն ցերեկներն իսկ բաղում անձինք դուռնարուելով, համազգեստներ հագած փողոցները չրջագայութեան կ'ելնեն կարգաւ։ Օրինակի համար, անցեալ չաբթու այս տեսակ ցոյցերէն ամէնէն ընդարձակը տեղի ունեցաւ՝ որոյ համաձայն նկարագրութիւնն սա է։ Ո–ալ փողոցին վրայ է Միացեալ–Նահանգաց Երկրորդ–Դանձը (Ոլդ–Թըրէժըրի) որու գլխացն է մաքսատունը։ Այս չէնքի մարմարեայ սանդուղներուն վրայ կանգնեցուցին, անցեալ տարի, Անկախութեան հարիւրամեակը տօնած օրերին, Վաշինկթոնի մի մեծ պղնձեայ արձանը։ Անցեալ հինգշաբթի օր այս արձանին մօտ փայտաշէն պարզ բեմ մը շինեցին 40–50 անձինք պարունակելու չափ տարածութեամբ։ Կէս օրէն 2 ժամ յետոյ փողոցը բաղմութեամբ լի էր, ուրկից կէս ժամ վերջը նուագածուցաց երկու խումբեր սկսան նուագել ազգային երգեր, որուն յաջորդեց մի առենաբան՝ որ քառորդի մը չափ խօսեցաւ, յետոյ ուրիշ մը, յետոյ ուրիշ մը ևս։ Առենաբաններուն ամէնքն ալ առևտրական բարձր դիրք ունեցող անձինք էին. արդէն ժողովն ալ վաճառականաց և սեղանաւորաց հաւաքում մ'էր, իրենց վերաբերեալ փողոցին մէջ։ Ժողովն սկսաւ արեգական մարը մտնելէն քիչ յետոյ, և ամէն կողմէ Քլիվլէնտի կուսակիցք համազգեստներ հագած տեղւոյն կարգի մտնելով։ Դիրքերը վրայ հասնելով, բազմաթիւ քահեր վառած էին։ Շատ կողմերէ թնթաղողներ կ'արձակուէին ու հրախաղութիւնք ամէն կողմ կը լսուաւորէին։ Հանդիսատեսներու հպարտութիւնը երեմալով այնչափ չատցաւ, որ նոյն ծառուդչին հանրակաքը չիրցաւ բանիլ։ Փողոցը մէկ ծայրէն մինչեւ միւսը լուսով և հարիւրաւոր խումբերով նուագածուցաց ներդաշնակաւոր ձայնով լեցուած էր։ Պ. Քլիվլէնտի և Էնտրիքսի պատկերներով ներկեալ դրօշակներ հազարներով կը ծածանէին բանակին մէջ, որոյ երկայնութիւն երկուքէն մինչ երեք մղոն հաշուեցին լրագիրք։ Ժողովուրդը՝ հակառակ դրծոց այս դադարեալ վիճակին՝ այնչափ զբաղեալ և ուրախ է որ բաւական վտանգաւոր է Հանրապետական խումբի մը մէջ հակառակ կուսակցութեան վերաբերիլ խմացնել։ Եթէ մէջին և ստորին կարգի ժողովուրդ են, կատաղի հայհոյութիւններով գիրաք լուցեցնելու կը ջանան և վերջապէս դատական դրաւ մը կը բանեն՝ որ կը վերջացնէ քանակութիւնը, որ անդամակութիւն դառնալու չատ քիչ մնացած էր։ Իսկ եթէ նամակի ցրուիչ մը՝ իրեն հակառակ կուսակցութեան վերաբերող դրատնեակ մը նամակ մը ձգած մէջողին հարցուի թէ «ո՞ր քուէ տալու ես», որ միշտ կը պատասխի, և իսնան ճշմարտութիւնը, մարդուն օձիքը թող չեն տար ժամերով մինչեւ որ զինքը համոզեն՝ որ բաւական դժուարին գործ մ'է։ Շատ անգամ ալ ճաշարաններու մէջ սպասաւորները միւնոյն փորձանքին կը հանդիպին ծառայած մէջողնուն, ըստ որում ցրուիչի կամ ծառայի մը քուէն այնչափ արժէք ունի՝ որչափ միլիոնաւորի մը քուէն, որով մի անձ չահելով իւր դատին՝ մեծ ուրախութիւն կ'ազգայ։

Այժմ անցնինք համառօտիւ խօսիլ ոգեւից ըմպելեաց արգիլումն ուղղ (Ալքոհոլիզնիսթ) կուսակցութեան ընտրելին եղող Պ. Սէյնթ Ջոնի անձնաւորութեան վրայ։

Գառասուն տարեկան մօտ գեղեցկադէմ անձ մ'է։ լաւ գլուխ մը ունի, լաւագոյն մկակեալ քան Քլիվլէնտի գլուխը, և չատ աւելի բարձր բարոյականի տէր քան որ և է ուրիշ ընտրելի։ Ինքը Այօա նահանգին նախորդ կառավարիչն էր որով քաղաքական խնդրոց մէջ եւս տեղեկութենէ և վարժութենէ զուրկ չէ։ Կրնամք ասել հովապէս վստահ ըլլալ լաւ մարդ մը ըլլալուն վրայ՝ երբ նկատենք որ ոչ Գ ըրադիր իրեն անձնականին վրայ որեէ պակասութիւն մը դտած է դեռ, թէեւ չորս աչքով քննած են։ Ինքը այդ նահանգին կառավարիչ ընտրուելով գինետունները գոցել տուաւ և այժմ որեւէ գինետուն չի կայ նոյն նահանգին մէջ —գունէ բաց—։ Ցարժամ կառավարիչ էր, գոհ ըրաւ իւր ժողովուրդը՝ անբիծ ապրանքով իւր պաշտօնը։ Ամէն քաղաքներու մէջ ըմպելեաց հակառակ ատենախօսութիւններ կը լինին կանոնաւոր կերպով ամէն կիրակի օրեր և ուրիշ գիշերներ, և Պ. Սէյնթ Ջոնն այս ժողովներէն չատերու մէջ ատենաբանութիւններ ըրած է և կրնէ։ Հանրապետականք առաջարկեցին որ իւր ընտրելիութիւնը եւս առնէ և իրենց ընտրելոյն, Պըլէյնի յանձնէ դալեր ընկերեալ արդելման խնդիրն, բայց ինքը յանձնաւոր չ'ելաւ երկար վատաբարանական նամակ մը ուղղելով այս որոշումն իրեն ներկայացնողներուն, ուր կ'ըսէ ի մէջ այլոց թէ «Հանրապետականքը ոգեւից ըմպելեաց հակառակ չ'ըլլալով մեր դասը չեն կրնար պաշտպանել երբէք, և անոնց ձեռքը ձգելը մեռցնել ըսել է մեր այսչափ աշխատութեամբ ձեռք բերած յաջողութիւնը եւ»։ Յայտնի է որ բաղմաթիւ Հանրապետականք Պ. Ս. Ջոնի պիտի տան իրենց քուէները որ անշուշտ նոյն կուսակցութեան կրօնաւոր մ'է։ Բրօհիպիշընի գաղափարը երթալով զօրանալու վրայ է այս երկրին մէջ և անշուշտ օր մը նպատակին պիտի հասնի։ Ա.ռ այժմ երկու նահանգներ Բրօհիպիշընիսթ են, Մէյն և Այօա, ինչպէս նաև Նիպրասքա նահանգին Օմահա քաղաքը։ Այս տեղերը երբէք գինետուն մը չի կայ բաց, և ըստ օրինի արդիւնաւ է բանալ որեւէ վայր մը ուզելից ըմպելիք վաճառելու համար։ Միացեալ–Նահանգաց մէջ գրեթէ մէկ միլիոն գինուներ կը դտնուին և երեք միլիոն կանայք և տղայք խեղճութիւն կը քաշեն ատոնց գինով լինելէն։ Տարին գրեթէ 100 հազար անձինք կը մեռնին գինով։ Տեղեկագիրը կը ցուցնէ եւս թէ հարիւրին 34 ոճրագործութիւնք գինովութեան արդիւնք են։ Սակայն Տէրութիւնը ամէն տարի 80 միլիոն տօլար կը ստանայ ամէն տեսակ ըմպելեաց վաճառումէն եւ գինետուններու արտօնագրերէն ալ 20 միլիոն տօլար, այնպէս որ Տէրութիւնը հազար տօլար կը շահի իւրաքանչիւր գինով մեռնող մարդէ։ Բայց և այնպէս հարիւրին 34 ոճրագործութիւնք գինովներէ ի գործ դրուելով՝ երբ գինետունք գոցուին և գինովութիւն վերջանայ, Տէրութեան այդ ծախսից յատկացեալ գումարն ալ նուազելու է, որ բարեբաղդաբար տասնապատիկ աւելի է —մէկ երկիլոն տօլար տարին։ 1880 ին Բրօհիպիշընիսթներու ընտրելին միայն 10,305 քուէ ստացաւ, 1881ին, ուրիշ ընտրութեանց մէջ՝ 30,000 և 1882ին՝ գրեթէ 100,000։ Եթէ ամէն Բրօհիպիշընիսթ ուրիշ նկատումներ մէկդի թողլով քուէ տայ իւր կուսակցութեան ընտրելոյն այս տարի մէկ միլիոնէ աւելի, 1883ին երեք ու կէս միլիոն, եւ 1892ին այնպիսի նախագահ մը ընտրելու կարող ըլլալու չափ քուէ պիտի տան որ իրաւունք ունենայ գինետունները գոցելու, որոց թիւն է այժմ 250,000։ Ամէն բաղաքական եկեղեցւոյ անդամք եթէ այս կուսակցութեան ընտրելոյն քուէ տան, որնոր իրաւամբ կը սպասուի իրեցուէ, այս տարի իսկ դիւրութեամբ կրնան գինքն ընտրել։ բայց ժողովուրդը կատարողը լրագիրք ըլլալով, նոքա միաբերան կը ծաղրեն այս կուսակցութիւնը ըսելով. «Եթէ ոք կուզէ իւր քուէն ծովը նետել, թող Ս. Ջոնին տայ զայն, ըստ որում անկարելի է որ նա կարենայ ընտրուիլ այս տարի», զօրաւոր վատ, որ սկզբունք չունեցող մարդոց վրայ անմիջական ազդեցութիւն կրնէ, քանզի Բրոթէքշընիսթներն իսկ կրսեն թէ այս տարի յոյս չունին երբէք ընտրութիւնը չահելու. ինչպէս քիչ մ'առաջ ըսինք՝ 1392ի ընտրութեան կսպասեն։ Այսոր հետ մէկտեղ այս տարուան ընտրելեաց ամէնքն ալ պատասաւոր չատ կողմեր ունենալուն, հաւանականաբար Պ. Ս. Ջոն բաղում

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ 1,852,000 Անգլ. Ոսկի
Պահեստի դրամ 274,155 » »

LONDON AND LANCASHIRE
ԼՕՆՏՕՆ ԵՒ ԼԱՆԳԱՇԱՅՐ

Այն ընկերութիւնն չափաւոր գիներով ամեն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւնք կրնայ ընդունիլ, Բերայի, Գալաթիոյ, Պոլսոյ և մօտակայ գիւղերու մէջ. գիներու և այլոց վրայ տեղեկութիւն ստանալ ուզողք պէտք է դիմեն առ.

ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ Ի ԹՈՒՐՔԻԱ
Ր. Ֆ. ԲԱՌԹ
Գալաթիա, Հալաճեան խան 16–17
ԴԵՐ–ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ
Ց. ԱՍԱՏՈՒՐ
Կ. Պոլիս, Կամուրջի դլուխ, Եէնի–Ճամի 32

ՓԱՍՏԱԲԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱՄԵՆԵԱԿ

Մայրաքաղաքիս Հայ վաստակաւոր անձերէն Նազարէթ Էֆէնտի Խաչէրեան ընկերակցած է Ցուվհաննէս Էֆէնտի Կիւլզէկեանի, որ Ֆրանսայի Լիքս քաղաքի իրաւաբանական համալսարանի մէջ իւր ուսմունքը փայլուն յաջողութեամբ աւարտած և Լէոնէնէ ու Գրոսի վկայագիրն ստանալով, այս անգամ վերադարձած է։

Խաչէրեան էֆէնտի որ Պրուսէլի համալսարանէն վկայեալ է, և Տուրնէ։ Տրոսի տիտղոսն ունի, անդէն ծանօթ է մեզ դատական այլաբարի մէջ ունեցած հաւատարմութեամբ, և Ի. Պոլսոյ իրաւաբանական վարժարանին մէջ պատժական օրինաց դասախօսութեամբն։

Թոհ պիտի լինին ամեն անուք, որք պիտի դիմեն յիշեալ էֆէնտիներու դրասենեակն՝ որ կը գտնուի Գալաթիա, Գալաթեան խան, թիւ 9։

2—12

ՄԱՐԴԱՐ ԳՈՒԼԱԳՈՐԾԵԱՆ

Կը ծանուցանէ թէ՝ Լիւպէս ուրիշ անգամներ, այս անգամ ևս Բուլէիի երկաթուղեաց 89 դդ. վիճակահանութեան առթիւ, բաժնեթղթեր ի վաճառ հանած է։ Ուստի կազդարարէ թէ սոյն բաժնեթղթերէն գնել փափագողք կը հրաւիրուին Կալաթա Կամրկի գլուխ ի թիւ 33։ այս անգամ ուրդի ունենալիք վիճակահանութենէն պիտի չտային 300 թիւեր յորոց 50ն մեծ պարգևաւորք են։ Վիճակահանութիւնը պիտի կատարուի քսա. Եւր. դեկտեմբեր ին։

Առաջին պարգևն է ֆրանք 600,000։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Ա. [illegible]

ԳՈՐԾԱՐԱՆ
ՄԵՏԱՂԵԱՑ ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ
ՏՈՒՓԵՐՈՒ
մասնաւորապէս Մխալոտի համար
ԲԱՐՈՒՆԱԿ ԲՈԼԱՏԵԱՆ

Մենաշնորհեալ ՅՍմ. Կառավարութենէ
ՇԱՏ ԱԺԱՆ ԳՆԵՐՈՎ, թիթեղեայ տուփեր մասնաւորապէս Մխալոտի համար։

Գործին գեղեցկութեան, դիմացկունութեան և այլ ամենայն տեղեկութեանց համար դիմել առ

Խ. ՇԱՄՍԱՆՃԵԱՆ
Գալաթա, Մահմութի խան թիւ 38
Գալ., Եէնի–Ճամի Զէնգինլիք խան » 51

Գաւառներէ ուղղակի յանձնարարութիւնք փութով կը կատարուին։

ՏՕՔԹ. Ժ. ՍԱԳՍ

Մանկարարէ թժիշկ վկայեալ Պեռլինի համալսարանէն, «մասնագէտ» իգական անուն հիւանդութեանց համար։ Տօքթ. Սագս որ նոր եկած է Պէրլինէն, կը բնակի Բերա, Վենետիկ փողոց, թիւ 5, Շէյխ էֆէնտիի նորակառոյց չէնքին մէջ։ Հիւանդ կընդունի առաւօտեան ժամն 8–10 և երեկոյեան ժամը 12–3 (բան ներ)։

Ժամը 10էն 12 Բրիտանական դեղարանը կը գտնուի և ժամն 3էն 5 Պոլիս, Սերիդ դեղարանն։ Զգային հիւանդութենէն հաւատարիլ։ Ամենայն գործողութիւնք կը կատարուին։ Մանրադիտական գործածմամբ։

Աղքատ հիւանդք ձրիաբար կը դարմանուին։

ԻԼԱՆ
ԳԱՂԸ ՍԷՐԱՍԷՐԻՆ

Աթիդ զապթիէ ազքաղնտա օն իքի նիմէրօ իլէ մուրագամ գարաղօլանէ արտաք. շիմտիէ տէկին իճրա իտիլէն Միւզայիտէ եէթմիշ ատէտ օսմանլը ալթունունա թալիպի էօհտէսինտէ օլուշ, կէլէճէք սէֆեր էվ զայրին իպիտասընա տէկին իշպու ֆիյաթա էվրնէ զամմ օլունուր վէ անտէն սօնրա իւշ կիւն միւրիւրնէ գատար տսիի եիւզտէ պէշ զամմ իտիլուր իսէ՝ գապուլ օլունուպ միւտտէթը մէզգիւրէնին միրուրինտէ գարարը գաթիտի վիրիլէ. ճէկինտէն թաթիպ օլանարքն վէ մուգատտամա տէիսօղիթօ պրագուպ տա հէնուզ միւրաճաաթ իմմէյէնէրին իշպու միւտտէթ զարքրնտա հէր փազար իրթէսի վէ վէնճէնպիր կիւնէրի իճրա գրլքնտաճագ օլան միւզայիտէտ պուլունմադ իւզրէ պապը վալտի սերասքերի շիւդէի մախտուսէսի միւտիրիյէթինէ միւրաճաաթ իմմէլէրի իլան օլունուր։

22 Թշրինի էվվէլ 1300

3—3

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՑՐԻԼՅԻ
ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՑԱԿԸ
1884 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1 ՇԱԲԱԹ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 31

(Բոլոր ելնողաց տեղեր) Եւրոպական եղանակաւ կոչուած ընթացքներ երկաթուղեաց

Ժ. Ա. — Թ.

— 1 Եէնիմահալլէ Մեզարպուրնու Պեյիլիքտերէ Թարապիա Եէնիքէյ (Եէնիքէյի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 17
— 1 35 Եէնիքէյ Մէնէնիա Մէրկէզն Պէյաճըքէյ Բ. Հիսար Պէպէք (Ամենաւուտքէյի շոգենաւին հետպիտի հաղորդակցի) 19
— 2 Բ. և Ա. Գալաթա Եէնիմահալլէ Մեզարպուրնու Պեյիլիքտերէ Քիրեճպուրնու Թարապիա Եէնիքէյ (Եէնիքէյի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 32
— 2 50 Եէնիքէյ Մէնէնիա Մէրկէզն Պէյաճըքէյ Բ. Հիսար Պէպէք (Ամենաւուտքէյի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 21
— 3 15 Եէնիմահալլէ Մեզարպուրնու Պեյիլիքտերէ Թարապիա Եէնիքէյ Մէնէնիա Մէրկէզն Պէյաճըքէյ Բ. Հիսար Պէպէք (Ամենաւուտքէյն մեկնող շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 18
— 4 15 Բ. և Ա. Գալաթա Եէնիմահալլէ Մեզարպուրնու Պեյիլիքտերէ Թարապիա Եէնիքէյ Մէնէնիա Մէրկէզն Պէյաճըքէյ Բ. Հիսար Պէպէք Ամենաւուտքէյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէյ Պեշիքթաշ 17
— 5 15 Եէնիմահալլէ Մեզարպուրնու Պեյիլիքտերէ Թարապիա Եէնիքէյ Մէնէնիա Մէրկէզն Բ. Հիսար Պէպէք Ամենաւուտքէյ Գուրուչէշմէ Օրթաք. Պեշիք. 19
6 15 Եէնիմահալլէ Մեզարպուրնու Պեյիլիքտերէ Թարապիա Պեյդազ Բաշպահչէ Եէնիքէյ Մէրկէզն Գանիրճա Բ. և Ա. Հիսար Գանտիլի Ամենաւուտքէյ Զէնկիլճէյ Պեյլերպէյ Օրթաքէյ Գուզգունճէ. Պեշիքթաշ Իսկիսարար 23
8 15 Ա. և Բ. Գալաթա Եէնիմահալլէ Մեզարպուրնու Պեյիլիքտերէ Թարապիա Եէնիքէյ Մէրկէզն Պէյաճըքէյ Բ. Հիսար Պէպէք Ամենաւուտքէյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէյ Պեշիքթաշ (ուրբաթ օրերը Մէնէնիա պիտի հանդիպի) 32
10 Մեզարպուրնուն Պեյիլիքտերէ Թարապիա Եէնիքէյ Մէրկէզն Բ. Հիսար Ամենաւուտքէյ Օրթաքէյ Պեշիքթաշ 28

Ամենաշաբաթեան ամենայն ընթացքներ

— 12 45 Պեպէք Ամենաւուտքէյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէյ Պեշիքթաշ 22
— 1 35 Ամենաւուտքէյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէյ Պեշիքթաշ 28
— 2 10 Պեպէք Ամենաւուտքէյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէյ Պեշիքթաշ Գալաթա 28
— 2 45 Ամենաւուտքէյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէյ Պեշիքթաշ 4
— 3 20 Պեպէք Ամենաւուտքէյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէյ Պեշիքթաշ Գալաթա 23
— 4 15 Պեպէք Ամենաւուտքէյ Գուրուչէշմէ Օրթաքէյ Պեշիքթաշ Գալաթա 4
10 50 Հիսարէն ուղղակի կամուրջ 19
11 10 Պեպէքէն ուղղակի կամուրջ 25

Ամենայն եղանակաւ կամուրջ ընթացքներ

— 12 35 Վանիքէյ Զէնկիլճէյ Պեյլերպէյի Գուզգունճէ. Գալաթա 21
— 1 Պեյդազ Բաշպահչէ Բ. Բաշամահալլէ Գանիրճա Ա. Հիսար Գանտիլի (Գանտիլիի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 23
— 1 35 Գանտիլի Վանիքէյ Զէնկիլճէյ Պեյլերպէյի Գուզգունճէ. 34
— 2 30 Գանտիլի Վանիքէյ Զէնկիլճէյ Պեյլերպէյի Գուզգունճէ. 22
— 2 45 Պեշիքթաշի Թարապիա Պեյդազ Բաշպահչէ Գանիրճա Ա. Հիսար Գանտիլի (Գանտիլիի Նաւամատոյցը Գանտիլիի մեկնող շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի և ուրբաթ օրերը Վանիքէ Զէնկիլճէ Պեյլերպէյ Գուզգունճէ. Իսկիսարար) 20
— 3 45 Գանտիլի Վանիքէյ Զէնկիլճէյ Պեյլերպէյ Գուզգունճէ. Իսկիսարար (բացի ուրբաթէն) 28
— 4 15 Պեյդազ Բաշպահչէ Բ. Բաշամահալլէ Գանիրճա Ա. Հիսար Գանտիլի Վանիքէյ Զէնկիլճէյ Պեյլերպէյ Գուզգունճէ. Պեշիքթաշ 34
8 45 Պեշիքթաշի Թարապիա Պեյդազ Բաշպահչէ Գանիրճա Ա. Հիսար Գանտիլի Վանիքէյ Զէնկիլճէյ Պեյլերպէյ Գուզգունճէ. Իսկիսարար (ուրբաթ օրերը Բ. Բաշամահալլէ) 34
— 3 15 Ուղղակի Գանտիլի (բաց ի ուրբաթ օրերէ) 28
— 9 Գալաթա Պեշիք. Գուզգունճէ. Պեյլերպէյ Զէնկիլճէյ Վանիքէյ Գանտիլի (Գանտիլիի գացող շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 23
— 10 15 Գանտիլ. Ա. Հիսար Գանիրճա Բիւճիք բարար Բաշպահչէ Պեյդազ Թարապիա Մեզարպուրնու Գալաթաներ 18
— 10 40 Պեշիքթաշ Գուզգունճէ. Պեյլերպէյ Զէնկիլճէյ Վանիքէյ Գանտիլիի Բ. Հիսար (Գանտիլիին Նաւամատոյցը Պեյդազի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 34
11 10 Գանտիլի Ա. Հիսար Գանիրճա Բ. Բաշամահալլէ Բաշպահչէի Պեյդազ 28
11 40 Գալաթա Գուզգունճէ. Պեյլերպէյ Զէնկիլճէյ Վանիքէյ 28

ԻՍԿԻԿԻՍԱՐ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ

Իսկիսարէն	Կամուրջ	Կամուրջէն	Իսկիսար
12 45	7 —	2 —	7 —
1 30	8 10 Պեշիք	11 15	8 15
2 —	9 —	1 50	9 — Պեշիք.
2 30	9 35 Պեշիք	1 20	9 35
3 —	10 15 գիշերամ	2 50	10 — Պեշիք
3 35	10 25	2 20	10 35
4 15	10 50	3 55 Պեշիք	—
5 — Պեշիք	11 15	4 45	11 25
5 35	11 40	5 25	11 50
6 15 Պեշիք	12 5	6 — Պեշիք	12 5 գիշերամ

ՀԱՐԼԻՄ ԻՍԿԷԼԷՍԻ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ

ԲԱՑ Ի ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐԷՆ

3 45 Հարեմէն Պալատագ (բաց ի կիրակի օրերէն)
5 — Հարեմէն Պալատագ
11 15 Հարեմէն » (կիրակի օրերը ժամ 11էն)
3 30 Կամուրջէն Հարեմ Պալատագ (բաց ի կիրակի օրերէն)
4 45 Կամուրջէն Հարեմ անտի Պալատագ
11 — Կամուրջէն Հարեմ անտի Պալատագ (կիրակի օրերը ժամ 10.45ին)

ԻՍԿԻԿԻՍԱՐ ՍԻՐԲԷՃԻ ԻՍԿԷԼԷ ԵՒ ԳԱԼԱԹԱՅԻ ՄԻՋԵՒ ԳԱՒԱՌԱՑԸ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

3 45 Իսկիսարէն Գալաթայ Սիրքէճի
5 15 Իսկիսարէն Սիրքէճի
10 — Իսկիսարէն Սիրքէճի
11 10 Իսկիսարէն Գալաթայ
4 30 Սիրքէճիէն Իսկիսար
5 45 Սիրքէճիէն Գալաթայ Իսկիսար
11 45 Սիրքէճիէն Իսկիսար
11 30 Գալաթայէն Իսկիսար

— Այս նշանը կրող շոգենաւք Հոկտեմբեր 15էն սկսեալ մինչ գարուն վերջ պիտի մեկնին։

) Այս շոգենաւներն Հրեից ծոմերուն և ուրբաթու կիրակի չպիտի երթեւեկեն։

Ծան. — Օրը միջապատ եղած ատեն, շոգենաւը իրենց գտնուած տեղը պիտի մնան։

ԳՈՒԻՆ
ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ
ՌԷԼԻԷՆՍ

Մասին ապահովագրութիւն։ – Դիմել առ գործակատարն ընկերութեան, Գ. Ժ. Վ. Ուիթալ, Նօրկիատիս խան Պահչէ–գարու, Պոլիս. կամ Գալաթիա, Ալէքսիատի խան թիւ 18։

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՆՊԱՐԵՂԻՆԱՑ

Գուլէ–բուրու Թուգրուլ թուղ թիւ 39

Մէկդոն էֆ. Տէօքմէճեանի վաճառատան մէջ կը գտնուին նպարեղինաց վերաբերեալ ամեն տեսակ ապրանքներ, որպիսիք են, խանվէյ սովորական, լաւ եւ ընտրագոյն (մարթիմիքա). չաքար՝ Մարսիլիոյ և Թրէստէի. այլ և այլ տեսակ ըստարանչէթներէ զատ, Քրանսական բուն Ֆուրնիէ. Նիսիլրի թարմ եւ ընտիր իւղ. Նաբօլիի մաքարօն, Ճենովայի եւ Նաբօլիի լէհրիյէ. բրինձ՝ Մախաուսէ և Ռիսօն. լոբիա և սիսեռն. խփուն և խիստ համեղ. անուշեղէնի և խըմորեղէնի յատուկ լաւագոյն ալիւր. օսլայ (նիշասթա) և արաբօթ. Քանտիոյ եւ Նյավալքի ընտիր սուտ. Լոնտոնի և Մարսիլիոյ քօյա. Ամերիկայի քարիւզ (կաց). Լոնտոնի բնտիր լիզակ (չիվիս). քօնեակ եւ այլ ոգելից ըմպելիք. ոսուս. թարմ ըմթաքօղ և սարպին. Նյավալքի ընտիր ձէթ. Թարխանա և պուլիսար. մեկ խօսքով, սոյն վաճառատան մէջ կը ծախուի ամեն տեսակներովն լաւագոյնն այն պիտանի բաներու, որք առեւտրական սոյն ճիւղին կը վերաբերին գլխաւորապէս։

Ամեն յանձնարարութիւն կը կատարուի ուղղութեամբ և կանոնաւորապէս։

Գիները խիստ չափաւոր են։ ԱՊԱՌԻԿ ԶԱՆԱ։

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ
Ընդ դէմ Աէլլէր, Կ. Պոլիս և Օրտաքիւղ

ԹՈՎՄԱՍ ՈՒԻԼՍՐԸՆ ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ադրիա	7,000	Մարթա	3,000
Ադրաս	3,000	Մորոքքօ	2,500
Ալէքսօ	3,000	Նանթէ	2,500
Պոռնիա	4,600	Բաւարիա	5,000
Գաթամպիա	3,800	Բարթիա	3,200
Պալպէք	2,300	Բալթիա	3,000
Պրիթիշ Քուին	1,200	Սէրմիա	7,800
Սէնպայնիա	5,000	Սիդիա	4,600
Քարալինիա	4,700	Նարպօսա	3,000
Շեքսպիրկ	2,000	Նամնորիա	3,000
Տէմէրատա	2,500	Ռիտոն	3,000
Կոլրիա	4,000	Թարիֆա	3,000
Քէտար	2,500	Թրինիտատ	2,500
Մարթոն	3,000		

Տէնէրիֆ–շոգենաւը, նաւապետ Ճօնէս, Լիվրբուլէն աստ հասաւ, ընդհանուր վաճառքով։

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ. ՀՈԼԻ
Գործակատար
Թիւ 1 Քիւչիք Հալիլ
փաշա խան Գալաթիա

ՔԻԻՆԱՐՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒ

Ոչ ոք ոտք չ'առնէ այս բանին Լիվերբուլ – Մէլբուրնէն դէպ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ուռուանք	7,000	Մարթա	3,000
Ադրաս	3,000	Մորոքքօ	2,500
Ալէքսօ	3,000	Նանթէ	2,500
Պոռնիա	4,600	Բաւարիա	5,000
Գաթամպիա	3,800	Բարթիա	3,200
Պալպէք	2,300	Բալթիա	3,000
Պրիթիշ Քուին	1,200	Սէրմիա	7,800
Սէնպայնիա	5,000	Սիդիա	4,600
Քարալինիա	4,700	Նարպօսա	3,000
Շեքսպիրկ	2,000	Նամնորիա	3,000
Տէմէրատա	2,500	Ռիտոն	3,000
Կոլրիա	4,000	Թարիֆա	3,000
Քէտար	2,500	Թրինիտատ	2,500
Մարթոն	3,000		

Տէնէրիֆ–շոգենաւը, նաւապետ Ճօնէս, Լիվերբուլէն աստ հասաւ, ընդհանուր վաճառքով։

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ. ՀՈԼԻ
Գործակատար
Թիւ 1 Քիւչիք Հալիլ
փաշա խան Գալաթիա

ՖՐԼԷՏ ԼԷՅԼԱՆԴ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒ

Ոչ ոք ոտք չ'առնէ այս բանին Լիվերբուլ և Մէլբուրնէն դէպ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալէքսիան	2500	Ֆաղմենան	3700
Ալղասիան	2500	Ֆլամենան	3700
Ամստրատեան	2500	Ֆլաֆեան	3700
Աթենեան	2500	Հոգարեան	5500
Ասպիան	3700	Իսլերեան	5500
Գաղարեան	6000	Իտալեան	5500
Գուլկարեան	6000	Լէսպիան	2200
Քասթելեան	800	Լիկուրեան	2500
Պարլենեան	2000	Լիսպան	800
Տուրոյ	700	Օտրոմոյ	700
Եգիպտեան	3700	Բերսիան	3800
Գրպան	3700	Պալենիան	6800
Գալերիան	3700	Իրլանդեան	6800

Ամստրատ շոգենաւը, նաւապետ Քրիսթիան անոյս 11ին երկուշաբթի օր Լիվերբուլէն աստ կնաստուի ընդհանուր վաճառքով։

Ուղեւորներու համար ամեն գնալուն

Լաւագոյն համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐԴ ԼԱՆՏՈՆԹԷՆ
Գործակալ
Թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միւսթ խան, Գալաթիա

Նաւատեղեաց, Պարսնայք Ֆրէտ, Լէյլանտ և ընկ. Լիվերբուլ
Գործակալներնին
Կ. Գոլիս, Լուսարտ Լաֆոնդէն.
Ճիպրայարդար, Գ. Գ. Քարվար Եղարք
Ալեքսանդրիա, Կ. Լ. Վասմոն և ընկ.
Մալդա, Ե. Քամիլերի.
Շիրա, Ե. Մ. Մավրոկորտաղոյ.
Զմիւռնիա, Գ. Ուիդոլ և ընկ.

Ն. ԲԱՌԹԷ ԷՆԷ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Մարսիլիայ և Թրիվլի գրէթ յառաջիկայ շոգենաւն է՝ Մէնիլէյ, որ նոյեմ 10ին երեկոյեան ժամ 4ին Կ. Պոլսէն պիտի մեկնի։

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է՝ Մէյրի, որ հոկտ. 28ին պիտի մեկնի։

Ուղեւորաց և ուրիշ ուղեւորութեան

Նաւագրքերի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԹԻՆԵՒՈՒԹԻ ԲԸՊՈՒԼ
Մահմանի փողոց, թիւ 141

ԲԱԲԱՅԱՆԻ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Լիվերբուլի և Մէլբուրնէն դէպ. Ամենայն ինչ

ՇՈԳԵՆԱՒԻ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Սոֆիա	3,000	Պէքս
Աբարտ	2,500	Ռոմբրա
Արգենտինա	2,500	Ֆրուիքշանք
Լաքոնիա	2,500	Ռուիլաս
Մասէտոնիա	3,500	Մարշ
Ռուսիլիա	2,800	Ֆոթրիչիլ

Այս Սոֆիա շոգենաւը Լիվերբուլէն աստ եկաւ։

Ընկերութիւնն օրինաւոր դներով վաճառք կընդունի Եւրոպական երկիրներու և Ամերիկայի համար։

Ամեն գիւրութիւն և հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ, ԲԱՐԱ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալ

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Լիվերբուլ և Մէլբուրնէն դէպ. Ամենայն ինչ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Գանդրուս	4200	Սարրես	3000
Ֆէրրա	4000	Դէրբի	3000
Օսմանիէ	4000	Բերա	3000
Սեսոստրիս	3250	Ադրանիք	1700
Թիպս	3250	Լոդիա	800
Մակասար	3250	Օրինա	800
Մարթեթիս	3250	Սեսիլ	700

Սեսոստրիս անոյս 27ին Լիվերբուլէն աստ կը սպասուի։

Վերոյիշեալ շոգենաւք չթերապէս յարդարուած են ճամբորդներու համար

Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹԻԼ և ԸՆԿ.
Մէյտանլըզ փողոց, Գոլիս
Տնօրէնութիւն, Լիվերբուլ
ՁԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
31, Ճէյմս Սթրիթ, Լիվերբուլ

Գլխաւոր ատեան, Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ
ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՔԻԻՉԻՒՔ–ՉԷՔՄԷՃԷԻ
Սկսեալ 20 Հոկտեմբեր (Ն. Տ.) 1884, մինչեւ ցնոր տեսութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՔԻԻՉԻՒՔ–ՉԷՔՄԷՃԷ

ԿԱՅԱՐԱՆՔ	4	2	6	8	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	60
	Առաւօտ											Իրիկուն									
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Կ. Պոլիս	6 18	7 45	7 42	8 14	8 43	9 12	9 42	10 20	10 39	11 17	11 49	12 55	1 31	2 31	3 2	3 40	4 15	4 44	5 23	5 44	6 11
Գումրգարու	6 28	7 27	7 53	8 25	8 54	9 23	9 53	10 30	10 49	11 28	12 —	1 6	1 42	2 41	3 13	3 51	4 26	4 55	5 34	5 54	6 22
Եէնի–գարու	6 32	...	7 57	...	8 58	...	...	10 34	10 53	11 32	12 04	1 10	1 46	2 45	3 17	3 55	4 30	4 59	5 38	...	6 26
Տարնուտ փաշա	6 35	...	8 —	...	...	...	...	10 37	10 56	11 35	12 07	1 13	1 49	2 48	3 20	3 58	4 33	...	5 41	...	6 29
Դամիրճի	6 40	...	8 6	...	9 4	...	...	10 42	11 1	11 40	12 12	1 18	1 54	2 53	3 25	4 3	4 38	5 5	5 46	...	6 34
Եէնի–գուլ	6 43	7 41	8 12	8 33	9 10	9 31	10 1	10 46	11 4	11 43	12 15	1 21	1 59	2 58	3 28	4 9	4 41	5 10	5 49	6 4	6 39
Մարմարիճլը	6 56	8 —	8 24	...	9 22	...	...	10 58	...	11 58	...	...	2 11	3 9	...	4 21	...	5 22	...	6 16	6 50
Այա–Մէնէֆանոս	...	8 14	8 34	...	9 32	...	...	11 8	...	12 9	...	...	2 21	...	...	4 31	...	5 32	...	6 28	...
Քիւչիւք Չէքմէճէ	...	8 25	...	...	...	...	...	...	...	12 18	...	...	...	...	...	...	...	...	...	6 37	...

ՔԻԻՉԻՒՔ–ՉԷՔՄԷՃԷԻՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԿԱՅԱՐԱՆՔ	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	61	63	1
	Առաւօտ											Իրիկուն									
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Քիւչիւք Չէքմէճէ	...	...	7 34	...	...	...	...	...	...	...	...	1 24	...	...	...	...	...	...	6 38	...	...
Այա–Մէնէֆանոս	...	...	7 45	...	8 44	...	9 38	...	...	11 20	...	1 34	...	2 33	...	...	...	4 48	5 39	...	6 51
Մարմարիճլը	6 33	7 24	7 57	...	8 55	...	9 49	...	...	11 31	...	1 45	...	2 44	3 20	...	...	4 59	5 50	...	7 5
Եէնի–գուլ	6 46	7 37	8 14	8 38	9 9	9 37	10 2	10 42	11 12	11 44	12 48	1 58	2 23	2 57	3 33	4 8	4 46	5 14	6 4	6 38	7 26
Դամիրճի	6 50	7 41	8 15	8 42	9 13	9 41	...	10 46	11 16	11 48	12 52	2 2	2 28	3 1	3 37	4 12	...	5 19	6 8	6 42	...
Տարնուտ փաշա	6 55	7 46	...	8 47	...	9 46	...	10 21	11 21	11 53	12 57	...	2 33	3 6	3 42	4 17	...	5 24	6 13	6 47	...
Եէնի–գարու	6 58	7 49	8 21	8 50	9 19	9 49	...	10 24	11 24	11 56	1 —	2 8	2 36	3 9	3 45	4 20	...	5 28	6 16	6 50	...
Գումրգարու	7 3	7 54	8 26	8 55	9 24	9 54	10 11	10 29	11 29	12 01	1 0	2 12	2 41	3 14	3 50	4 25	4 56	5 33	6 21	6 54	7 40
Կ. Պոլիս	7 12	8 3	8 35	9 4	9 33	10 3	10 20	10 38	11 38	12 10	1 14	2 21	2 50	3 23	3 59	4 34	5 5	5 42	6 30	7 03	7 50

Փոքր ծրարներն անխտիր կընդունուին ամեն կառախմբի մէջ, իսկ մեծ ծրարք Պոլսէն Մարմարիճլը կամ ասելի հեռի կայարանաց մինչեւ բանող կառախմբոց մէջ։